

Rapport 2016:21

Länsstyrelsen
Stockholm

Nyanlända i Stockholm

Nuläges- och behovsanalys 2016

Rapport 2016:21

Länsstyrelsen
Stockholm

Nyanlända i Stockholm

Nuläges- och behovsanalys 2016

Rapporten är framtagen av Oxford Research AB, Natalie Verständig, Avin Ali Akbar och Hjalmar Eriksson, på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholm. Projektledare Luiza Jastrzebska.

Foto omslag: Mostphotos/Jesper Isaksson

Utgivningsår: 2016

ISBN: 978-91-7281-701-2

För mer information kontakta enheten för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor.

Länsstyrelsen i Stockholm

Telefon: 010-223 10 00

Länsstyrelsens rapporter finns på
www.lansstyrelsen.se/stockholm/publikationer

Förord

I den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft har regeringen identifierat fyra samhällsutmaningar som påverkar Sverige. Den demografiska utvecklingen utgör en utmaning och den sociala sammanhållningen en annan. Bland de fyra vägledande prioriteringar som ska bidra till att möta samhällsutmaningarna ingår innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning och internationellt samarbete. Hållbarhetsdimensionerna ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet är integrerade i det regionala tillväxtarbetet och ska ligga till grund för alla prioriteringar som görs. Den regionala tillväxten är beroende av att makt och resurser fördelas jämnt mellan kvinnor och män och att allas kompetenser tas tillvara oavsett bakgrund och ålder.

Prioriteringar och insatser ska utgå från att alla ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. För att möta de samhällsutmaningar som rör den demografiska förändringen och omvandla denna förändring till möjligheter och utvecklingskraft krävs en förståelse för de faktorer som påverkar nyanländas förutsättningar att etablera sig i Sverige. Nyanländas etablering påverkas av flera faktorer såsom de miljöer de bor och verkar i, tillgång till barnomsorg, validering av utbildning och möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

För att förstå de behov som finns behövs ett intersektionellt perspektiv, det vill säga en förståelse för att diskrimineringsgrunder (såsom kön, etnicitet, socioekonomisk ställning med mera) inte verkar i isolering utan samverkar med varandra och försvårar ofta en redan utsatt position. Förutsättningar mellan kvinnor kan skilja sig på grunder som till exempel etnicitet och utbildningsbakgrund, liksom förutsättningarna mellan män. En förståelse för målgruppens sammansättning och potentiellt olika behov bidrar till att åtgärder och insatser på ett bättre sätt kan bidra till måloppfyllelse.

Länsstyrelsen i Stockholm har genom regeringsuppdraget, Jämställd Tillväxt, genomfört en nuläges- och behovsanalys för jämställd regional tillväxt med fokus på nyanlända och asylsökande i Stockholms län. Rapporten ska ligga till grund för Länsstyrelsens fortsatta arbete med jämställd regional tillväxt under 2016-2018 och ska synliggöra utvecklingsområden och prioriteringar för vidare arbete och insatser.

Karina Uddén
Tillväxtdirektör

Innehåll

Förord	7
Innehåll	9
Sammanfattning	11
Inledning	13
Uppdrag	13
Utgångspunkter	14
Metod	15
Kunskapsöversikt.....	15
Intervjuer.....	16
Deskriptiv statistik	16
Disposition	16
Om flyktingsituationen	17
Flyktingsituationen i siffror	17
Lagstiftning och andra bestämmelser	18
Kunskapsläget	20
Arbetsmarknad och kompetensförsörjning	20
Tidiga insatser för asylsökande	20
Samhällsinformation och socialt stöd.....	21
Etableringen av nyanlända kvinnor och män	22
Etableringen av ensamkommande barn	23
Efter några år i Sverige	24
Utbildning	24
Utbildningsnivån bland nyanlända	24
Utbildningsnivåns påverkan på arbetskraftsdeltagande.....	24
Svenska för invandrare	25
Hälsa	26
Bostäder	27
EBO och ABO – boende i väntan på asylbesked.....	27
Nyanländas boendesituation.....	28
Plats för etablering	30
Social inkludering.....	30
Nyanlända och asylsökande kvinnor och män	31
Om statistik över nyanlända och asylsökande	31
Flyktingsituationen i fokus	32
Statistik över kommunmottagna.....	32
Statistik över inskrivna i mottagningssystemet.....	35

Etableringsuppdraget.....	39
Ålder och utbildningsnivå inom etableringsuppdraget.....	39
Insatser inom etableringsuppdraget.....	41
Efter avslutat etableringsuppdrag	42
Svenska för invandrare	43
Utbildningsbakgrund	43
Analys och slutsatser.....	43
Hur mycket vet vi?	45
Nuläget.....	45
Behov	47
Behov inom olika grupper av nyanlända	47
Behov i mötet med samhällets institutioner.....	48
Utvecklingsområden.....	49
Referenser och vidare läsning.....	51
Bilaga 1. Statistik fördelat per kommun	55

Sammanfattning

Oxford Research har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholm genomfört en behovs- och nulägesanalys för jämställd regional tillväxt med fokus på nyanlända i Stockholms län. Denna kartläggning har tagits fram mot bakgrund av det stora antal personer som sökt asyl i Sverige under en kort tid, samt Länsstyrelsernas kommande uppdrag att samordna och organisera tidiga insatser för asylsökande. Fokus ligger på arbetsmarknad och kompetensförsörjning, dels som en förutsättning för nyanländas etablering, och dels för regionens tillväxt och utveckling i stort. Rapporten utgår från ett intersektionellt perspektiv, och baseras på en kunskapsöversikt som sammanställer det befintliga kunskapsläget, intervjuer med nyckelpersoner samt en sammanställning av öppet tillgänglig statistik.

Rapporten visar att män var överrepresenterade både bland kommunmottagna nyanlända under 2015 och bland inskrivna i mottagningssystemet i juni 2016. Syrien var det vanligaste ursprungslandet bland kommunmottagna, medan Afghanistan var det vanligaste medborgarskapet för inskrivna i mottagningssystemet.

Bland ensamkommande barn var pojkar mer överrepresenterade än bland övriga asylsökande och nyanlända. Eritrea var det vanligaste ursprungslandet för ensamkommande kommunmottagna, medan flest var från Afghanistan bland de i mottagningssystemet. Den största gruppen ensamkommande barn i Stockholms län, både bland inskrivna i mottagningssystemet och bland kommunmottagna, var pojkar i åldern 16-17. Denna åldersgrupp har av KSL utpekats som i behov av särskilda insatser, då de efter 18-årsdagen inte längre har rätt till vissa insatser från socialtjänsten.

Utbildningsnivån är något högre bland nyanlända i Stockholms län än i resten av landet, och skillnaden mellan kvinnor och män är marginell. Vad gäller boendeform har Stockholms län, och särskilt kommuner som Södertälje och Botkyrka, en stor andel i eget boende (EBO) jämfört med resten av landet. Statistiken visar även att EBO var betydligt vanligare bland kvinnor i Stockholms län. Då det finns indikationer på att personer i EBO inte har lika god tillgång till olika typer av stöd och samhällsinformation som de som bor i anläggningsboenden finns det anledning att se över detta.

Arbetslöshetsgraden efter avslutat etableringsuppdrag var större för kvinnor än för män, även om denna skillnad minskar med tiden. Skillnaden var även större i Stockholms län än i resten av riket. Orsakerna bakom detta behöver undersökas vidare för att kunna vidta rätt åtgärder.

Samhällets bemötande av asylsökande och nyanlända behöver också granskas kritiskt för att skapa förutsättningar för en framgångsrik etablering. Bland annat lyfts behovet av tidiga insatser för asylsökande innan beslut om

uppehållstillstånd. Därutöver finns forskning som pekar på att det finns ett behov av en större genusmedvetenhet hos exempelvis etableringshandläggare, eftersom föreställningar om män och kvinnor bland de som möter nyanlända påverkar hur de bemöts och vilka insatser och resurser som ställs till deras förfogande. Slutligen behöver arbetet med att öka samverkan mellan de myndigheter och aktörer som möter nyanlända fördjupas och utvecklas.

Inledning

I arbetet för en jämställd regional tillväxt har Länsstyrelsen i Stockholms län ett regionalt utvecklingsansvar. Målet är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och samma tillgång till tillväxtresurser. Som en följd av det stora antal som sökt asyl i Sverige under en kort tid behövs en kartläggning av de behov nyanlända kvinnor och män har för att Länsstyrelsen ska kunna samordna och organisera tidiga insatser, ett uppdrag som tas över från Migrationsverket 2017.

Uppdrag

Oxford Research har fått i uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholm att genomföra en behovs- och nulägesanalys för jämställd regional tillväxt med fokus på nyanlända i Stockholms län. Denna analys kommer synliggöra utvecklingsområden och ligga till grund för prioriteringar av insatser för nyanlända kvinnor och män och för Länsstyrelsen i Stockholms fortsatta arbete inom ramen för uppdraget om jämställd regional tillväxt. Fokus för denna behovs- och nulägesanalys ligger på arbetsmarknad och kompetensförsörjning, dels som en förutsättning för nyanländas etablering, och dels för regionens tillväxt och utveckling i stort. Näringslivets utveckling är beroende av tillgången till kompetens vilket kräver god tillgång till bostäder som i sin tur förutsätter en kapacitetsstark infrastruktur och ett välfungerande utbildningssystem.¹ Vidare fokuserar kartläggningen på skillnader i behov och tillgång till insatser hos kvinnor och män då ett jämställdhetsarbete behövs för att ta till vara hela befolkningens kompetens och förmåga.²

Inom ramen för arbetet för nyanländas etablering har länsstyrelserna ett lagstadgat ansvar att öka kommunernas beredskap och mottagningskapacitet. Länsstyrelserna ska också verka för regional samverkan och för uppföljning på regional och kommunal nivå vad gäller organisering och genomförande av insatser för nyanlända.³ Länsstyrelsernas uppdrag har utökats till att inkludera tillhandahållandet av digitala språkinlärningspaket för asylsökande, och de har fått ökade utvecklingsmedel för detta. År 2017 kommer länsstyrelserna dessutom att ta över uppdraget om organiserad sysselsättning och tidiga insatser för asylsökande från Migrationsverket. Under andra halvan av 2016 ska länsstyrelserna bygga upp en organisation för det nya uppdraget.

Behovs- och nulägesanalysen och Länsstyrelsens arbete tar sin utgångspunkt i den Nationella strategin för hållbar tillväxt och attraktionskraft och de nationella målen för integrationspolitiken samt målen för nyanländas

¹ Länsstyrelsen i Stockholms län (2015). *Stockholm 2016 – Full fart framåt*. Rapport 2015:28.

² Regeringen (2015). En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020.

³ Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

etablering. Detta innebär lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Utgångspunkter

Fokus för uppdraget är att bidra med ett kunskapsunderlag om eventuella skillnader i behov och tillgång till insatser för kvinnor jämfört med män i prioriteringar och insatser för nyanlända i Stockholms län. Detta är i linje med slutsatsen i den statliga utredningen om ökat arbetskraftsdeltagande bland nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare (AKKA-utredningen), som belyser skilda villkor för kvinnor och män.⁴ I slutbetänkandet konstaterades till exempel att kvinnor som invandrar just som anhöriga riskerar att hamna i både ekonomisk och social beroendeställning till anhörigpersonen. Samtidigt betonar man att för att säkra insatser och incitament på lika villkor för kvinnor och män krävs att matchning av insatser tar sin utgångspunkt i den enskilda individens behov, och inte i stereotyper om att individen skulle vara i beroendeställning, utifrån en uppfattning om grupptillhörigheten.⁵ Det vill säga, ett strukturellt förhållande som gäller för kvinnor som kommer som anhöriginvandrare, som grupp, och är ett hinder för att förverkliga lika villkor för gruppen, kan också bidra till en stereotyp som leder till stigmatisering och får som effekt att enskilda individer inte får passande insatser. Vår utgångspunkt är att samtidigt som vi kartlägger strukturella skillnader mellan grupper även tillämpa intersektionella och normkritiska perspektiv, för att försäkra att uppdragets resultat verkligen bidrar till lika villkor, och inte till att etablera eller befästa stereotyper av minoritetsgrupper.

Intersektionalitet innebär att utgå från att maktrelationer mellan olika indelningar av befolkningen i sociala grupper inte går att isolera från varandra.⁶ Grupper som kvinnor och män har inte enhetliga och gemensamma egenskaper och erfarenheter, de varierar mellan olika sammanhang och utifrån andra kategoriseringar, som etnisk och kulturell tillhörighet, men även socioekonomisk bakgrund och ställning, ålder med mera. Intersektionalitet som utgångspunkt kan vara både strukturell och normkritisk. En strukturell utgångspunkt tar grupperna som givna medan en normkritisk utgångspunkt även tar i beaktande att vad som ses som kvinnligt och manligt varierar mellan olika sammanhang och utifrån andra kategoriseringar. Ett normkritiskt perspektiv innebär att utgå från att alla indelningar i grupper är samtidigt deskriptiva och normativa, det vill säga de beskriver grupperna men bidrar också till att forma grupperna och hur vi ser på dem. Att ha en normkritisk utgångspunkt innebär att belysa och granska de normer som samexisterar med strukturella skillnader som identifieras mellan olika grupper. Att vara normkritisk innebär att beakta att en uppdelning mellan grupper sker i ett sammanhang med befintliga maktförhållanden och

⁴ SOU 2012:69

⁵ SOU 2012:69, s. 20

⁶ För en introduktion till begreppet se exempelvis inledningen till SOU 2014:34.

stereotyper, och bidrar till att forma hur dessa maktförhållanden och stereotyper utvecklas.

För studien betyder detta rent konkret att i möjligaste mån redovisa, och i andra fall påpeka, hur skillnader och variation/fördelning inom grupperna nyanlända män och kvinnor ser ut, eller i de fall det inte finns redovisat påpeka detta. Det gäller både att dela upp grupperna nyanlända män och kvinnor utifrån andra kategoriseringar och att jämföra variation inom grupper med de olika indelningar som görs, för att avgöra i vilken utsträckning en gruppindelning kan sägas spegla en signifikant strukturell skillnad (om skillnaden mellan två grupper är större än variationen inom en grupp). Det normkritiska perspektivet kommer in genom att sätta resultatet från kartläggningen i relation till utvecklingen av politik, lagar, regler och förutsättningar för mottagandet i offentlig sektors institutioner. Exempelvis, för att uppnå ”lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund” som målet för uppdraget beskrivs, behöver uppmärksamhet kring både strukturella och normkritiska perspektiv på mångfalden inom grupperna nyanlända män och kvinnor, med avseende på exempelvis ursprung, utbildning, ålder eller civilstånd, löpa genom hela kunskapsunderlaget. Det möjliggör att bidra till lika villkor oavsett etnisk och kulturell bakgrund, till skillnad från risken att osynliggöra heterogenitet och bidra till stereotyper, om nyanlända eller invandrare behandlas som enhetliga grupper.

Metod

Genomförandet av behov- och nulägesanalysen har bestått av tre delar:

- En kunskapsöversikt som sammanställer det befintliga kunskapsläget
- Intervjuer med nyckelpersoner
- Sammanställning av öppet tillgänglig statistik

Kunskapsöversikt

Kunskapsöversikten baseras på rapporter och studier som gjorts inom uppdragets områden vad gäller nyanländas etablering, hälsa, utbildning och bostadssituation. Kunskapsöversikten har ett nationellt perspektiv men då regional information finns fokuserar den på Stockholms län. Anledningen till att inkludera en kunskapsöversikt är att sätta in den följande analysen i en kontext. Integrationsområdet präglas av omfattande och snabba förändringar vilket måste tas hänsyn till i en analys av nuläget och nyanlända kvinnors och mäns situation. I underlaget till kunskapsöversikten ingår också resultatet från intervjuerna.

Intervjuer

Intervjuer har genomförts med personer på strategisk nivå inom olika delar av ämnesområdet för att kartlägga behov hos nyanlända och eventuella brister vad gäller att tillmötesgå dessa. Syftet med intervjuerna har varit att komplettera det vi vet från kunskapsöversikten och få en mer djupgående förståelse för hur situationen ser ut för asylsökande och nyanlända. Vi har intervjuat representanter från Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Kommunförbundet Stockholms län (KSL), Asylnätverket och SFI centrum i Stockholms stad.

Intervjuerna har varit semistrukturerade och utgått från anpassade intervjuguiderna med öppna frågor. Utifrån de semistrukturerade intervjuguiderna har följdfrågor ställts baserade på respondentens svar. Fördelen med semistrukturerade intervjuer är att de ger möjlighet att komma ner på djupet i relevanta frågeställningar och att lyfta aspekter av frågor som inte framkommer ur statistik.

Deskriptiv statistik

Den kvantitativa delen av studien består av en sammanställning av tillgänglig statistik om det demografiska läget i Stockholms län med fokus på nyanlända för att kartlägga eventuella mönster utifrån kön och andra variabler. Denna del innehåller data om asylsökande och kommunmottagna. Data om etableringsuppdraget samt sfi sammanställs också. Syftet med detta avsnitt är att beskriva nuläget och inte förändringar över tid. Den statistik som var relevant för kartläggning var statistik från Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. En närmare diskussion kring brister och möjligheter med statistiken följer i avsnittet *Nyanlända och asylsökande kvinnor och män*.

All statistik som presenteras i tabeller är könsuppdelad.

Disposition

I nästa avsnitt beskrivs flyktingsituationen, samt lagstiftning och andra bestämmelser som påverkar och har påverkats av denna. Därefter beskrivs kunskapsläget utifrån arbetsmarknad och kompetensförsörjning, utbildning, hälsa och bostäder. I avsnittet *Nyanlända och asylsökande kvinnor och män* beskrivs målgruppen utifrån öppet tillgänglig statistik. I detta avsnitt finns också en diskussion kring vilken statistik som är tillgänglig, samt vilken statistik som varit relevant och inte. Det sista avsnittet består av analys och slutsatser. Här diskuteras kunskapsläget, hur nuläget ser ut och vilka behov som finns.

Om flyktingsituationen

Aldrig tidigare har så många sökt skydd i Sverige som under 2015.⁷ Ändringar i lagstiftningen har begränsat antalet flyktingar som nu kommer till Sverige. Landet och särskilt Stockholms län har under de senaste åren tagit emot ett stort antal människor med olika bakgrunder, erfarenheter och kompetenser. Sveriges demografiska utveckling ställer krav på de prioriteringar och insatser som görs för att nyanlända kvinnor och män ska kunna etablera sig.

Flyktingsituationen i siffror

År 2015 sökte 163 000 människor asyl i Sverige, varav drygt 35 000 var ensamkommande barn. Bland de asylsökande var männen överrepresenterade och utgjorde 70 procent.⁸ Barn utgjorde cirka 43 procent av samtliga asylsökande och ungefär hälften av barnen var ensamkommande. De tre vanligaste medborgarskapen var syriska, afghanska och irakiska, som sammantaget innehades av 70 procent av de asylsökande.⁹ 1 januari 2016 befann sig nästan 22 000 asylsökande i Stockholms län varav 5 000 var ensamkommande barn.¹⁰

År 2015 avgjorde Migrationsverket 58 800 ärenden av vilka strax över hälften fick bifall. Den genomsnittliga handläggningstiden under året var 7,6 månader. Totalt avgjordes cirka 4 600 ärenden gällande ensamkommande barn av vilka två tredjedelar fick bifall. Den genomsnittliga handläggningstiden var något kortare för ärenden gällande ensamkommande barn; 6,5 månader.¹¹ Bland ensamkommande och gruppen asylsökande i stort är män överrepresenterade men bland de som beviljades uppehållstillstånd av anhörigskäl var fler kvinnor (58 procent) än män (42 procent).¹²

Den 1 juni 2016 var 165 000 personer inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem varav flest var män (68 procent). 13 000 personer var inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem trots att de hade giltiga uppehållstillstånd i väntan på en kommunplacering.¹³

Stockholmsregionen tar enligt Kommunerna i Stockholms län (KSL) emot få asylsökande och flyktingar med uppehållstillstånd i relation till sin folkmängd, i jämförelse med övriga storstadsområden och riksgenomsnittet. Stockholmsregionens befolkningsökning under 2000-talet kan enligt KSL:s

⁷ Migrationsverket (2016). *Migrationsverket – mitt i världen 2015*. Tillgänglig via: <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Migrationsverket---mitt-i-varlden-2015.html>

⁸ Statistik från Migrationsverket över inkomna ansökningar om asyl 2015

⁹ Statistik från Migrationsverket över inkomna ansökningar om asyl 2015

¹⁰ Länsstyrelsen i Stockholms län (2016). *Bosättning av nyanlända – Utmaningar och möjligheter i Stockholms län*. Rapport nummer 2016:12 i Länsstyrelsens rapportserie.

¹¹ Statistik från Migrationsverket över avgjorda asylärenden 2015

¹² Statistik från Migrationsverket över beviljade uppehållstillstånd och registrerade uppehållsrätter 2015

¹³ Statistik från Migrationsverket över inskrivna personer i Migrationsverkets mottagningssystem i juni 2016

analys till 48 procent förklaras av utrikes flyttnetto. Av alla de utrikes inflyttade till regionen 2015, exklusive svenskfödda och ej inräknat asylsökande, var 17 procent flyktingar och anhöriginvandrare. Totalt handlade det om cirka 5 400 kommunmottagna flyktingar och anhöriginvandrare i länet varav hälften kom från Syrien.¹⁴

Lagstiftning och andra bestämmelser

Den förändrade flyktingsituationen har föranlett flera lagförändringar som påverkar mottagandet. Sedan mars 2016 är alla kommuner tvungna att ta emot nyanlända som beviljats uppehållstillstånd som flyktingar eller annan skyddsbehövande enligt vissa bestämmelser utlänningslagen, och deras anhöriga. Den nya lagen ersätter de frivilliga överenskommelser kommuner tidigare haft med staten. Det finns numer regleringar kring hur många nyanlända som kommuner och län behöver ta emot under året.¹⁵

Riksdagen beslutade i april 2016 om att införa en ändring i lagen om mottagande av asylsökande¹⁶ som innebär att den som har sökt asyl och fått ett lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning inte längre har rätt till boende och dagersättning från Migrationsverket. Undantaget är de vuxna som bor tillsammans med barn som är under 18 år som fortsatt har rätt till bistånd till dess att de lämnar Sverige.¹⁷

Ett lagförslag om att tillfälligt anpassa svenska asylregler till EU-rättens och internationella konventioners miniminivå röstades igenom i juni 2016.¹⁸

Lagen som trädde i kraft den 20 juli 2016 kommer att gälla i tre år. Den nya lagen innebär att den som är i behov av skydd får ett tillfälligt uppehållstillstånd som förlängs om personen fortfarande har skyddsskäl när uppehållstillståndet går ut. Upphållstillståndet kan bli permanent om den sökande kan varaktigt försörja sig själv. Försörjning blir också ett krav för att anhöriga ska kunna få uppehållstillstånd.¹⁹

Utöver dessa lagförändringar har regeringen beslutat att förlänga de inre gränskontrollerna till och med 11 november 2016.²⁰ Den inre gränskontrollen infördes för att ”situationen innebär akuta utmaningar för viktiga funktioner i samhället”.²¹

¹⁴ Kommunerna i Stockholms län (2016). Stockholmsregionen växer – En beskrivning om utrikes inflyttade till Stockholmsregionen 2015.

¹⁵ Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning; Förordning (2016:40) om fördelning av anvisningar till kommuner

¹⁶ Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.§§11 och 12

¹⁷ Migrationsverket (2016). *Ändring av rätt till bistånd enligt LMA*. Tillgänglig via: <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nya-lagar-2016/Andring-av-ratt-till-bistand-enligt-LMA.html>

¹⁸ Regeringen (2016). *Förslag om att tillfälligt begränsa möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*. Tillgänglig via: <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/04/forslag-om-att-tillfalligt-begransa-mojligheten-att-fa-uppehallsstillstand-i-sverige>

¹⁹ Regeringen (2016). *Förslag om att tillfälligt begränsa möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*. Tillgänglig via: <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/04/forslag-om-att-tillfalligt-begransa-mojligheten-att-fa-uppehallsstillstand-i-sverige>

²⁰ Regeringen (2016). *Gränskontroller förlängs till november*. Tillgänglig via: <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/06/granskontroller-forlans-till-november/>

²¹ Regeringen (2015). *Regeringen beslutar att tillfälligt återinföra gränskontroll vid inre gräns*. Tillgänglig via: <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/11/regeringen-beslutar-att-tillfalligt-aterinfora-granskontroll-vid-inre-grans/>

Förutom lagförändringar kring mottagande har också ansvaret för målgruppen utökats och förändrats mellan myndigheter. Från och med 2017 har länsstyrelserna ett regeringsuppdrag att samordna och organisera tidiga insatser för asylsökande, ett uppdrag som Migrationsverket haft tidigare. Ansvaret kommer skifta i syfte att öka förutsättningarna för bland annat asylsökande att få tillgång till regionalt och lokalt anpassade tidiga insatser. Arbetsförmedlingen fick i vårbudgeten för 2016 i uppdrag att utveckla och tillhandahålla kompetenskartläggning för asylsökande. Detta i syfte att bättre tillgodose rekryteringsbehoven inom framförallt välfärdsområdena. 2017 tar Migrationsverket över hela ansvaret för att anvisa nyanlända till en kommun för bosättning, ett ansvar som de tar över från Arbetsförmedlingen.²²

²² Regeringen (2016). *Satsningar i vårbudgeten för en effektivare etablering och minskad arbetslöshet*. Tillgänglig via: <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/04/satsningar-i-varbudgeten-for-en-effektivare-etablering-och-minskad-arbetsloshet/>

Kunskapsläget

Sveriges demografiska utveckling präglas av en åldrande befolkning och därmed en minskande arbetskraft. Detta påverkar både möjligheten att upprätthålla en hållbar tillväxt samt att tillgodose de behov som finns inom ramen för välfärdssystemet. Utrikes inflyttning till Sverige står för en stor del av befolkningsökningen, vilket innebär att det får stor betydelse för landets utveckling.²³

I riket och i Stockholms län är den del av utrikes inflyttning som utgörs av flykting- och anhöriginvandring relativt liten i jämförelse med till exempel arbetskraftsinvandring.²⁴ Den sociala sammanhållningen, arbetsmarknaden och kompetensförsörjningen i landet är beroende av en god integrering och etablering av de som är nya i Sverige.²⁵ I Länsstyrelsen Stockholms strategiska inriktning lyfts fem områden av avgörande betydelse för Stockholmsregionens utveckling: Bostäder, infrastruktur, innovationskraft, klimat och energi samt arbetsmarknad och kompetensförsörjning.²⁶ Fokus för denna kunskapsöversikt är arbetsmarknad och kompetensförsörjning, medan de andra strategiska områdena berörs till viss del i anknytning till detta område.

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Följande avsnitt utgår från genomförda intervjuer samt tillgänglig myndighetsinformation, rapporter och forskning som rör dels tidiga insatser för asylsökande och dels etableringsuppdraget.

Tidiga insatser för asylsökande

Migrationsverket har ett lagstadgat uppdrag om att i lämplig omfattning erbjuda asylsökande sysselsättning som bidrar till att göra vistelsen meningsfull.²⁷ Syftet med verksamheten ska vara att motverka passivisering under väntan på beslut på asylansökan. Den organiserade sysselsättningen ska enligt Migrationsverket bestå av svenskundervisning, samhällsinformation, organiserade mötesplatser och praktik.

Enligt Migrationsverkets årsredovisning hade svenskundervisning i samarbete med studieförbunden (s.k. vardagssvenska) under 2015 ännu inte kommit igång, men verket tillhandahöll studiematerial för asylsökande som i

²³ Arbetsförmedlingen (2015). Nettoinvandring, sysselsättning och arbetskraft – utmaningar för morgondagens arbetsmarknad.

²⁴ Kommunerna i Stockholms län (2016). Stockholmsregionen växer – En beskrivning om utrikes inflyttade till Stockholmsregionen 2015.

²⁵ Arbetsförmedlingen (2015). Nettoinvandring, sysselsättning och arbetskraft – utmaningar för morgondagens arbetsmarknad.

²⁶ Länsstyrelsen i Stockholms län (2014). *Strategisk inriktning 2014-2018*.

²⁷ Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande.

anläggningsboende själva ville lära sig svenska med stöd av ideella organisationer.

Cirka 45 000 asylsökande kallades under 2015 till samhällsinformation genom gruppinformation.²⁸ En större andel av de som kallades var män, vilket till stor del, men inte helt, enligt Migrationsverket kan förklaras av andelen kvinnor respektive män som var inskrivna i mottagningssystemet.

Under 2015 hade cirka 4 300 asylsökande någon form av praktik i väntan på beslut, jämfört med 1 600 året innan. Även med hänsyn till att andelen inskrivna vuxna män var ungefär dubbelt så stor som andelen vuxna kvinnor fanns en skillnad mellan asylsökande kvinnors och män deltagande i praktik som Migrationsverket inte kunde förklara.²⁹

Enligt en intervju med Forums Asylnätverk är utbudet av tidiga insatser bristfälligt och skiljer sig mellan boenden, där vissa boenden erbjuder många aktiviteter medan andra boenden inte erbjuder några aktiviteter alls.³⁰

Som tidigare nämndes ska ansvaret för dessa tidiga sysselsättningsinsatser övergå från Migrationsverket till länsstyrelserna från årsskiftet 2017. Syftet bakom denna ändring är länsstyrelsernas befintliga strukturer för regional och nationell samverkan, som antas underlätta organiseringen av insatser.³¹

Samhällsinformation och socialt stöd

Migrationsverket har i uppdrag att ge asylsökande samhällsinformation. Att det finns ett stort behov av samhällsinformation har bland annat visat sig i en rapport från Riksrevisionen som visar att en stor del av kontakten mellan en nyanländ och arbetsförmedlaren i etableringsuppdraget ägnas åt sociala frågor som till exempel rör den personliga ekonomin och boendesituationen. Rapporten från Riksrevisionen pekar på att det finns ett stort behov hos nyanlända av ett socialt stöd bland annat i form av hjälp att översätta och fylla i blanketter till myndigheter, betala räkningar och ordna förskoleplats. Att tillgodose dessa behov tar tid från arbetsförmedlarens kärnuppgifter.³² Det kan tänkas underlätta etableringen om den asylsökande får samhällsinformation och socialt stöd tidigt i asylprocessen.

Möjligheten att tillgodose behovet av samhällsinformation kan påverkas av huruvida asylsökande bor i ett av Migrationsverkets boenden (anläggningsboenden, ABO) eller eget boende (EBO) som till exempel hos släkt och vänner.³³ Det finns indikationer på att de som bor i ABO får mer tillgång till

²⁸ Gruppinformation erbjuds alla asylsökande över 18 år, och har fokus på asylprocessen men innehåller även information om vikten av att styrka sin identitet, ekonomiskt bistånd enligt lag (1994:137) om mottagande av asylsökande, möjligheten att arbeta och praktisera, barns rätt till skolgång samt rätten till hälso- och sjukvård, m.m.

²⁹ Migrationsverket (2016). *Årsredovisning 2015*.

³⁰ Forum för socialt arbetes Asylnätverk är ett nätverk bestående av 16 frivilligorganisationer som tillsammans arbetar för att på olika sätt förbättra förutsättningarna för asylsökande och nyanlända i Sverige.

<http://www.socialforum.se/verksamheter/forums-asylnatverk/>

³¹ Regeringen (2016). *Satsningar i värbudgeten för en effektivare etablering och minskad arbetslöshet*. Tillgänglig via: <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/04/satsningar-i-varbudgeten-for-en-effektivare-etablering-och-minskad-arbetsloshet/>

³² Riksrevisionen (2015). *Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva?* RIR 2015:17

³³ Intervju med Migrationsverket

samhällsinformation än personer i EBO. Stockholms län sticker ut vad gäller andelen som bor i EBO, och andelen kvinnor som bor i EBO i länet är större än andelen män. Att fördelningen ser ut som den gör kan således påverka kvinnors och män tillgång till information.

Behovet av samhällsinformation kan se väldigt olika ut beroende på faktorer som ursprungsland och utbildningsnivå. Personer med högre utbildningsnivå kan exempelvis ha lättare att tillgodogöra sig information om det svenska samhället, då de kan antas ha kommit i kontakt med andra kulturer och länder i större utsträckning.³⁴

Nyanlända kvinnor och män i etableringen

Målet med etableringsuppdraget, där samordningen av etableringsinsatser sedan december 2010 ligger på Arbetsförmedlingen, är att skapa förutsättningar för att personer som är nya i Sverige snabbt ska komma i arbete eller utbildning.

Insatser inom etableringsuppdraget ges i högst två år; något som OECD har pekat på inte är tillräckligt. Behovet av insatser skiljer sig mellan nyanlända, och OECD visar att en begräsning på två år påverkar i synnerhet de som saknar färdigheter för att få en långvarig anställning som inte finansieras från Arbetsförmedlingen. Kvinnor drabbas särskilt hårt av det faktum att en nyanländ endast kan få etableringsinsatser i två år, i och med att kvinnor har lägre förvärvsfrekvens efter deltagande.³⁵ Sannolikheten att få arbete efter avslutat etableringsuppdrag är lägre för kvinnor än för män, och det tar längre tid för kvinnor att komma ut på arbetsmarknaden än för män. Denna skillnad grundar sig, enligt Riksrevisionen, inte i att kvinnor är mindre motiverade att arbeta eller delta i arbetsplatsförlagda aktiviteter.³⁶

Det finns även forskning som visar att de etableringsinsatser som erbjuds kvinnor och män skiljer sig åt. Enligt en avhandling från 2015 om integrationen på arbetsmarknaden fanns det en tendens bland etableringshandläggare att förutsätta att den grupp klienter som beskrevs som ”duktiga och drivna unga kvinnor” klarar sin etablering på egen hand. Denna grupp tenderade därför att ”parkeras” i aktiviteter som i avhandlingen refereras till som ”tomma aktiviteter”. Istället var det utbildade män som fick mer resurser i form av utbildningar, insatser och tid. Handläggarna ansåg att dessa män hade en chans att få arbete, men saknade det driv som de unga kvinnorna upplevdes ha, och att de därför hade störst behov av insatser.³⁷

Samhällsorientering för nyanlända

Alla som omfattas av etableringsuppdraget ska även sedan december 2010 ges möjlighet att delta i samhällsorientering,³⁸ och sedan 2013 omfattas även

³⁴ Intervju med Migrationsverket, intervju med KSL.

³⁵ OECD (2016). *Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Sweden*. OECD Publishing: Paris.

³⁶ Riksrevisionen (2014). Att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens- Rätt insats i rätt tid?

³⁷ Larsson, Jennie K. (2015). *Integrationen och arbetsmarknad*. Atlas, 286-287.

³⁸ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

anhöriginvandrare.³⁹ Kommunerna har ansvar för att genomföra samhällsorienteringen, en kurs på 60 timmar som oftast ges på modersmålet, medan Länsstyrelserna har i uppdrag att främja och stödja samarbete mellan kommuner och följa upp samhällsorienteringen. Arbetsförmedlingens statistik visar att ledtiden mellan inskrivning och påbörjad samhällsorientering är längre för kvinnor än för män, 132 dagar jämfört med 102 dagar.⁴⁰ Detta beror enligt en rapport från Länsstyrelserna på köer till barnomsorg, som främst påverkar kvinnors möjligheter att delta i samhällsorientering.⁴¹

Ensamkommande barns etablering

Personer som kommit till Sverige som ensamkommande barn arbetar oftare och tenderar att ha högre löneinkomster jämfört med barn från samma länder som kommit med föräldrar eller vårdnadshavare. Detta kan enligt rapporten *De ensamkommande flyktingbarnen och den svenska arbetsmarknaden*⁴² bero på att ensamkommande får mer stöd från samhället, upplever hårdare krav på sig att prestera för att hjälpa anhöriga och hårdare krav på att försörja sig själva. Den grupp av ensamkommande som har högst sysselsättning är de från Afghanistan. En anledning kan vara de många nätverk som finns för ensamkommande afghaner.

De barn och unga som kommit som ensamkommande och som är folkbokförda i Stockholms län har visat sig ha en högre sysselsättningsgrad än de som bor i andra delar av landet. Denna skillnad är större för pojkar än för flickor. Löneinkomsten är generellt högre för ensamkommande barn än för barn från samma länder som kommit med vårdnadshavare, detta gäller för såväl kvinnor som män. Löneinkomsten är högre för ensamkommande pojkar i Stockholms län än i andra län. Att löneinkomsten är relativt hög behöver inte betyda att ensamkommande och inrikes födda får samma timlön och jobbar lika mycket, utan det kan vara så att ensamkommande barn och unga får mindre betalt men har fler jobb och jobbar längre (ibid.)

En riskgrupp bland de ensamkommande barnen är de som kommer till Sverige i åldrarna 15-17 år och således inte har många år innan de blir myndiga och därmed inte längre har rätt till insatser från socialtjänsten. Denna grupp är också förhållandevis stor bland de ensamkommande. Här har KSL identifierat ett ytterligare behov av ett tydligare stöd för 18-21 åringar.⁴³

³⁹ Lag (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

⁴⁰ Arbetsförmedlingen (2015). Arbetsförmedlingens Återrapportering 2015. Etablering av vissa nyanlända – statistik kring etableringsuppdraget.

⁴¹ Länsstyrelserna (2016). Samhällsorientering för nyanlända. Länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2016. Meddelande nr 2016:06.

⁴² Celikaksoy, Aycan & Wadensjö, Eskil (2015). De ensamkommande flyktingbarnen och den svenska arbetsmarknaden. Rapport 2015:2

⁴³ Intervju med KSL

Efter några år i Sverige

I en av SCB:s studier som följt de som invandrat i slutet av 1990-talet ökade förvärvsfrekvensen kontinuerligt för kvinnor och män, även om den var relativt låg den första tiden i Sverige. Kvinnor som kom som flyktingar och anhöriginvandrare hade lägst förvärvsfrekvens den första tiden i Sverige och en relativt liten ökning över tid. Den största skillnaden mellan invandrade kvinnors och jämgamla inrikes födda kvinnors förvärvsfrekvens återfinns i gruppen kvinnor som invandrade vid 40-49 års ålder. En stor skillnad till jämgamla inrikes födda kvinnors förvärvsfrekvens finns också bland de som invandrade som flyktingar vid 20-24 års ålder med familjeband som grund för bosättning.⁴⁴ Att kvinnor har lägre sysselsättning än män är också tydligt i gruppen ensamkommande barn.⁴⁵

Utbildning

I detta avsnitt beskrivs, utifrån rapporter och intervjuer, nyanländas utbildningsnivå, hur utbildningsnivån påverkar arbetskraftsdeltagande samt möjligheter och hinder vad gäller sfi.

Utbildningsnivån bland nyanlända

Utbildningsnivån bland de som kommer till Sverige varierar beroende på ursprungsland. Somalia, Eritrea och Afghanistan har inte lika välfungerande utbildningssystem som till exempel Syrien, och flyktingar från dessa länder har överlag lägre utbildningsnivå än flyktingar från Syrien. De vi intervjuat har också pekat på att flyktingar från Afghanistan många gånger kommer via andra länder där de saknat tillgång till utbildning på grund av sin migrantstatus.⁴⁶

Det är också viktigt att notera att utbildningsnivån hos de flyktingar som kommer till Sverige inte nödvändigtvis representerar genomsnittet i ursprungslandet. När det är relativt få flyktingar från ett land är det ofta de med mest medel och högst utbildning som har möjlighet att fly. Vid en massflykt kommer däremot flyktinggruppen representera utbildningsnivån i landet de flyr från.⁴⁷

Det saknas information om hur utbildningsnivån skiljer sig mellan nyanlända kvinnor och män med samma medborgarskap. Det går därmed inte att säga om till exempel kvinnor från vissa länder generellt har lägre utbildningsnivå.

Utbildningsnivåns påverkan på arbetskraftsdeltagande

I Riksrevisionens rapport *Att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens – Rätt insats i rätt tid?* testas sambandet mellan olika förutsättningar på individ- och kommunnivå för etablering. Bland de förutsättningsvariabler

⁴⁴ SCB (2014). Integration – etablering på arbetsmarknaden. Integration, Rapport 7

⁴⁵ Celikaksoy, Aycan & Wadensjö, Eskil (2015). De ensamkommande flyktingbarnen och den svenska arbetsmarknaden. Rapport 2015:2

⁴⁶ Intervju med Migrationsverket; Intervju med KSL

⁴⁷ Intervju med Migrationsverket.

som visat sig ha stor betydelse för sannolikheten att få arbete ingår utbildningsnivå, där högre utbildning ökar sannolikheten att få arbete men också sannolikheten att fortsätta utbilda sig.⁴⁸

Utbildningsnivå påverkar både utrikes födda kvinnors och mäns deltagande på arbetsmarknaden. Enligt en av SCB:s studier över tid är förvärvsfrekvensen högre bland de utrikes födda kvinnor och män⁴⁹ som har gymnasieutbildning än för de som har förgymnasial utbildning. I jämförelse med den inrikes födda befolkningen är förvärvsfrekvensen bland utrikes födda kvinnor med förgymnasial utbildning närmast den för inrikes födda kvinnor med samma utbildningsnivå medan det bland män är de med eftergymnasial utbildning som har minst gap till de inrikes föddas förvärvsfrekvens.⁵⁰

Svenska för invandrare

Att kunna svenska är en viktig grundförutsättning för etableringen i samhället och på arbetsmarknaden. Flyktingbarometern, en undersökning där företaget Miklo intervjuat 456 asylsökande i Sverige under 2015 och 2016, visar att flera av de intervjuade betonade vikten av att lära sig det svenska språket och en önskan om att snabbare få tillgång till språkkurser och utbildningar.⁵¹ Språkinläring är också något som av Forums Asylnätverk identifierats som en av de aktiviteter som nyanlända efterfrågar mest, tillsammans med att få lära känna etablerade svenskar och få delta i meningsfulla fritidsaktiviteter.⁵²

Enligt Länsstyrelsens enkätundersökning om mottagande och etablering av nyanlända erbjuder 15 kommuner i Stockholms län sfi med yrkesinriktning efter yrkesbakgrund och elva kommuner erbjuder sfi med yrkesutbildning. Sexton kommuner erbjuder sfi för akademiskt utbildade och lika många kommuner erbjuder sfi för korttidsutbildade. Bland kommunerna i länet erbjuder åtta sfi för föräldralediga.⁵³ Tretton kommuner i länet erbjuder sfi med rehabilitering och anpassning till fysiska/psykiska funktionshinder.⁵⁴

Överlag har elever som avslutat sfi en låg grad av etablering på arbetsmarknaden ett respektive två år efter avslutade studier. Av de som avslutat sfi är det enligt Skolverkets rapport från 2015 två tredjedelar som antingen är sysselsatta eller studerar ett år efter avslutat deltagande. Knappt två av tio har en etablerad ställning på arbetsmarknaden och bland dessa har män en starkare anknytning till arbetsmarknaden än kvinnor. Kvinnor studerar dock i högre grad än män. Elever med längre tidigare utbildning blir i högre

⁴⁸ Riksrevisionen (2014). Att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens- Rätt insats i rätt tid?

⁴⁹ Studien omfattade utrikes födda kvinnor och män som kommit till Sverige under åren 1997-1999 och som stannat i Sverige under 13 sammanhängande år.

⁵⁰ SCB (2014). Integration – etablering på arbetsmarknaden. Integration, Rapport 7

⁵¹ Miklo (2016). Refugee Review, January-February 2016, An ongoing qualitative study on the situations and intentions of asylum seekers in Sweden.

⁵² Forums asylnätverk (2015). Forum – idéburna organisationer med social inriktning 2015.

⁵³ Länsstyrelsen i Stockholms län. (2016). Länsstyrelsens enkätundersökning om mottagande och etablering av nyanlända. En sammanställning av resultaten för Stockholms län.

⁵⁴ Länsstyrelsen i Stockholms län. (2016). Länsstyrelsens enkätundersökning om mottagande och etablering av nyanlända. En sammanställning av resultaten för Stockholms län.

utsträckning etablerade på arbetsmarknaden än elever med kortare utbildning. Nyanländ är också den grupp som är relativt mindre etablerade på arbetsmarknaden samtidigt som de är den största gruppen sett till antal elever inom sfi.⁵⁵

De intervjuade påpekar att den nya lagstiftningen om minskad anhörig- invandring kan komma att påverka nyanländas möjligheter att tillgodogöra sig exempelvis sfi. Svårigheten att koncentrera sig för studerande som har anhöriga kvar i hemlandet och/eller är oroliga för någon anhörig är på väg hit kan påverka inlärningsprocessen. Kravet på försörjning för att ta anhöriga till Sverige kan också leda till att fler studerande gör avbrott från studier i sfi och får försämrade förutsättningar att etablera sig.⁵⁶

Hälsa

God hälsa är en viktig faktor för etableringen. Människor på flykt upplever stress och traumatiska upplevelser i samband med de krig och konflikter från vilka de flyr ifrån och i samband med de farofyllda resor som flykten innebär. Även den stress som uppkommer i samband med asylfasen, följt av pressen för etableringen i det nya landet kan påverka hälsan negativt. Återhämtning är en viktig förutsättning för en god etablering.⁵⁷ Familjen är också en viktig källa till välmående.⁵⁸

Miklos flyktingbarometer, där man intervjuar asylsökande, visar att oron över familjen som finns kvar i hemlandet är stor bland asylsökande i Sverige.⁵⁹

Flera av de nyanlända i Riksrevisionens studie från 2014 uppgav fysisk eller psykisk ohälsa som en anledning till varför de har svårt att följa sin etableringsplan och insatserna i den. Förutom oron för familjen har detta också att göra med att det kan ta lång tid att få behov av rehabilitering utredda och tillgodosedda. Även att fastställa en funktionsnedsättning kan enligt Riksrevisionen ta tid eftersom det kan finnas en skambeläggning i att vara funktionsnedsatt. Detta ställer krav på den nyanländas relation till arbetsförmedlaren och att relationen är förtroendefull.⁶⁰ Det är även viktigt att de som möter nyanlända i sitt arbete också har den kompetens som behövs för att uppmärksamma psykiskt och fysisk ohälsa.

Många asylsökande lider av psykisk ohälsa, och barn och kvinnor kan antas särskilt utsatta. Många fler uppskattas vara i behov av insatser för att förebygga eller förhindra uppkomsten av psykisk ohälsa. SKL:s observationer från Stockholms län visar att nyanlända har ökade behov av vård, men

⁵⁵ Skolverket (2015). Redovisning av uppdrag om uppföljning av sysselsättning efter avslutade studier inom kommunal vuxenutbildning och utbildning i svenska för invandrare.

⁵⁶ Intervju med Stockholm stad, SFI-centrum; intervju med Asylnätverket

⁵⁷ Sveriges kommuner och landsting (2016). *Positiv hälsoutveckling för asylsökande och nyanlända*. Rapport till socialdepartementet efter regeringsbeslut S2015/06414/FS.

⁵⁸ Ikonen, Anne-Maria (2015). *Perspektiv på etableringsprogrammet, hälsa och välbefinnande – Nyanlända migranternas röster*.

⁵⁹ Miklo (2016). *Refugee Review*, January-February 2016, An ongoing qualitative study on the situations and intentions of asylum seekers in Sweden.

⁶⁰ Riksrevisionen (2014). Att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens- Rätt insats i rätt tid?

konsumerar mindre vård jämfört med den övriga befolkningen.⁶¹ Det saknas information om i vilken utsträckning till exempel kvinnor från vissa grupper upplever fysisk och psykisk ohälsa eller i vilken utsträckning de är mottagare av vård i förhållande till detta.

Bostäder

Utifrån rapporter och intervjuer beskriver detta avsnitt hur bosättning påverkar inkludering och etablering. Avsnittet beskriver hur olika typer av boende påverkar möjligheter till information under asylprocessen, kommunanvisning och bostadsmarknaden, bostadssegregationen som hinder samt hur till exempel utbildningsnivån i en kommun kan påverka möjligheter till etablering.

EBO och ABO – boende i väntan på asylbesked

Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande ger asylsökande samma rätt till dagersättning oavsett om de vistas i Migrationsverkets boende eller i bostad som de ordnat på egen hand. I Stockholmsregionen är det en stor andel asylsökande som bor i egna boenden (EBO) i jämförelse med boende i anläggningsboenden (ABO). Av de inskrivna i mottagningsystemet i Stockholms län är det endast drygt tio procent som bor i ABO. Andelen kvinnor som bor i EBO i Stockholms län är större än andelen män som bor i EBO, vilket framkommer av statistiken som presenteras senare i denna rapport. Drygt 80 procent av de asylsökande kvinnorna i Stockholms län bor i EBO, jämfört med knappt 60 procent av männen, vilket kan bero på att kvinnor oftare kommer på anknytning till en anhörig med uppehållstillstånd och därför i större utsträckning bor i eget boende. I intervjuer med asylsökande som bor i EBO framkommer att många väljer denna boendeform för att undvika Migrationsverkets anläggningsboenden, som ofta är trångbodda och ligger på avflyttningsorter där det finns små möjligheter att få arbete. Det har med andra ord ofta handlat om att man väljer bort ABO snarare än att man väljer EBO.⁶²

Migrationsverket och kommunerna har samma skyldigheter gentemot asylsökande, oavsett om de bor i Migrationsverkets anläggningsboenden eller i eget boende. Migrationsverket har enligt lagen (1994:137) om mottagandet av asylsökande huvudansvaret och ska betala dagersättning och erbjuda organiserad sysselsättning, medan kommunerna ska ordna skolgång och barnomsorg och eventuella insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453).⁶³

Men samtidigt som skyldigheterna är desamma enligt lagen kan boendeformen ändå få effekter för den nyanländas förutsättningar för etablering. Boverket fick i regleringsbrevet 2015 i uppdrag att kartlägga och analysera boendesituationen för asylsökande och nyanlända som ordnat boende på

⁶¹ Sveriges kommuner och landsting (2016). *Positiv hälsoutveckling för asylsökande och nyanlända*. Rapport till socialdepartementet efter regeringsbeslut S2015/06414/FS.

⁶² Boverket (2008). *Asylsökandes eget boende – ebo*.

⁶³ Boverket (2008). *Asylsökandes eget boende – ebo*.

egen hand. I slutrapporten pekar Boverket på att asylsökande som bosätter sig på egen hand riskerar social exkludering, särskilt i storstadskommuner med bostadsbrist och ett stort antal nyanlända invånare. Eget boende för asylsökande innebär nästan alltid att vara inneboende hos släkt eller bekanta som är nyanlända, vilket enligt Boverket ökar risken för social exkludering.⁶⁴ Därutöver har det rapporterats att problemen med trångboddhet och osäkra boendeförhållanden stora bland personer i EBO. Eftersom det är vanligt att asylsökande inte bor på den adress de har uppgett, har det även rapporterats om problem när barn ska skrivas in i skolan och barnomsorgen.⁶⁵ Enligt flera av de respondenter som intervjuats har asylsökande som bor i EBO därutöver färre myndighetskontakter och får tillgång till tidiga insatser, såsom samhällsinformation, i mindre utsträckning än de som bor i ABO.⁶⁶ Någon studie som styrker dessa påståenden verkar dock inte finnas.

Bostadssituationen är för många asylsökande en källa till oro. Enligt Miklos flyktingbarometer visste ingen av de intervjuade hur de skulle hitta boende i framtiden. Många av de intervjuade uttryckte en besvikelse över den utbredda svarta marknaden för bostäder men några såg också detta som det enda alternativet för den som vill ha ett boende.⁶⁷

Nyanländas boendesituation

Efter beviljat uppehållstillstånd kan nyanlända antingen ordna bostad på egen hand, eller få ett ordnat boende genom att bli anvisad till en kommun om de tidigare under asyltiden bott på ett anläggningsboende. I det första fallet bestämmer den nyanlända själv vilken kommun hen vill bosätta sig i, medan anvisningen i det andra fallet bestäms enligt ett system för fördelning som länsstyrelserna ansvarar för.

Generellt sett kan sägas att kommuner med hög avfolkning och god bostadstillgång, ofta landsbygdskommuner, erbjuder sämre förutsättningar för nyanlända att få ett jobb. Storstadskommuner har generellt sett bättre tillgång av jobb, men sämre utbud av bostäder. Boverket visar att nyanlända som själva styr vilken kommun de ska bosätta sig i söker sig i mycket större utsträckning till storstadskommuner och täta kommuner nära en större stad.⁶⁸ Personer som blivit anvisade för bosättning hamnar ofta i kommuner med hög avfolkning och god bostadstillgång, men där de har jämförelsevis sämre förutsättningar för att få ett jobb än i storstadskommuner.⁶⁹

Samtidigt finns indikationer på att anvisningen av nyanlända i praktiken till viss del styrs av bostadstillgången i en kommun. Fördelningen av nyanlända ska baseras på kommunernas arbetsmarknadsförutsättningar, befolknings-

⁶⁴ Boverket (2015). Boendesituationen för nyanlända – slutrapport.

⁶⁵ Boverket (2008). Asylsökandes eget boende – ebo; Etablering i Sverige – möjligheter för individ och samhälle (SOU 2003:75).

⁶⁶ Intervjuer med Kommunförbundet Stockholms län och Migrationsverket.

⁶⁷ Miklo (2016). Refugee Review, January-February 2016, An ongoing qualitative study on the situations and intentions of asylum seekers in Sweden.

⁶⁸ Boverket (2015). Boendesituationen för nyanlända – slutrapport.

⁶⁹ Riksrevisionen (2015). Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva? RIR 2015:17

storlek, sammantagna mottagande samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen.⁷⁰ Riksrevisionen hävdar dock i en rapport om nyanländas etablering att det till stor del är andra faktorer som i praktiken styr när länsstyrelserna ska komma överens med kommunerna om det antal nyanlända som man åtar sig att ta emot. Framförallt tillgången till bostäder i kommunen lyfts fram av Riksrevisionen som en faktor som styr kommunaltalen.⁷¹ Detta skulle innebära att de nyanlända som behöver hjälp att skaffa bostad i många fall inte i första hand anvisas till kommuner där de har bäst förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden utan där de har möjlighet att få en bostad.⁷²

Som bakgrund finns den ökande bostadsbristen som påverkar nyanlända till Sverige. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har beskrivit bostadssituationen som fortsatt akut,⁷³ och Boverket menar att bostadsbristen är ett av de främsta hindren för mottagande av nyanlända.⁷⁴ I Länsstyrelsens enkätundersökning om mottagande och etablering av nyanlända för 2015 angav nästan 91 procent av kommunerna i länet bostadsbristen som ett ganska stort eller mycket stort hinder för bosättning av anvisade nyanlända. 81 procent av de svarande angav bostadsbristen som ett mycket stort hinder. Mot denna bakgrund är sedan mars 2016 alla kommuner skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända för bosättning.⁷⁵

Att tidig bosättning är viktigt för långsiktig integration är något som bland annat OECD betonar i sin rapport om arbetsmarknadsintegrationen i Sverige.⁷⁶ Bostadsbristen ställer krav på nya bostadslösningar både på kort och lång sikt, i Stockholms län och i landet i stort. I Stockholms Länsstyrelses rapport *Bosättning av nyanlända – Utmaningar och möjligheter i Stockholms län* uppskattas tillfälliga bostadslösningar eller tidsbegränsade kontrakt vid bosättning av nyanlända bli allt vanligare i länet.⁷⁷ Detta kan få effekter för etableringen, som försvåras av att de nyanlända saknar en hållbar och säker bostadssituation. Tillgången till bostad och ett hållbart boende är också något som de intervjuade lyft som det största behovet för asylsökande och nyanlända.⁷⁸

Det lyfts inte i någon rapport eller i intervjuerna om nyanländas behov kopplat till boende skilljer sig mellan olika grupper av nyanlända kvinnor och män.

⁷⁰ Riksrevisionen (2015). Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva? RIR 2015:17

⁷¹ Det ska dock noteras att det inte framkommer av Riksrevisionens rapport huruvida detta gäller för Stockholms län.

⁷² Riksrevisionen (2015). *Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva?* RIR 2015:17; Förordning (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

⁷³ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2016). Samlad och fördjupad bedömning med anledning av flyktingsituationen.

⁷⁴ Boverket (2015) Nyanländas boendesituation – delrapport 1.

⁷⁵ Regeringen (2016). *Förordningar om mottagande av nyanlända för bosättning*. Tillgänglig via: <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/02/forordningar-om-mottagande-av-nyanlanda-for-bosattning/>

⁷⁶ OECD (2016). Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Sweden.

⁷⁷ Länsstyrelsen i Stockholms län (2016). *Bosättning av nyanlända – Utmaningar och möjligheter i Stockholms län*.

⁷⁸ Intervju med KSL; Intervju med Arbetsförmedlingen; intervju med SFI-centrum, intervju med Migrationsverket

Plats för etablering

Det är inte bara nyanländas utbildningsnivå som påverkar sannolikheten att få ett arbete eller utbildning, utan också utbildningsnivån i den kommun de är bosatta i, där sannolikheten är betydligt större i kommuner med en hög andel invånare med eftergymnasial utbildning. Detta kan enligt Riksrevisionen dels bero på att viljan att studera påverkas av närheten till universitet eller högskola men också på att närheten till dessa styr var en nyanländ bosätter sig. Även kommuners storlek påverkar etableringen där enligt Riksrevisionen mellanstora kommuner med 10 000-50 000 invånare ger störst sannolikhet till både arbete och utbildning. Den lägsta sannolikheten var i små kommuner med upp till 10 000 invånare. Av Riksrevisionens studie framgår även att sannolikheten att komma i arbete ökar för en individ som bosätter sig i en kommun med en hög andel utrikesfödda. Föreslagna anledningar är betydelsen av nätverk för att få jobb eller starta företag.⁷⁹ Det saknas information om vissa grupper av kvinnor respektive män har en större tendens eller möjlighet att bosätta sig i områden som ökar deras möjligheter till inkludering och etablering.

Även städer som är globalt integrerade anses kunna erbjuda bättre möjligheter för nyanlända att få arbete, eftersom dessa kan erbjuda en mer diversifierad och serviceorienterad ekonomi som är öppen för transnationellt entreprenörskap, tolerant för olikhet samt mindre känslig för konjunktursvängningar. Dock har studier även visat på boendesegregationens negativa effekt, eftersom migranttäta områden ofta är fattiga och ligger långt från potentiella arbetsplatser. Närheten till storstäder skapar också bättre förutsättningar för etablering i och med att dessa har bättre förutsättningar vad gäller arbetsmarknad, och attraherar nyanlända med högre utbildningsnivå.⁸⁰

Social inkludering

En annan faktor som påverkar etableringen är den enligt Länsstyrelsen Stockholm ökade boendesegregationen i Stockholmsregionen. Bostadssegregationen är en faktor som kommunerna behöver förhålla sig till vid mottagandet av nyanlända och är viktig att ta i beaktande i sökandet efter nya bostadslösningar och byggandet av nya bostäder. Om nya bostadslösningar ökar bostadssegregationen eller boendesegregationen hindras nyanländas språk- och kulturella inläring. Även ett ojämnt mottagande bland Stockholmskommuner påverkar nyanländas möjligheter till etablering och kommuners möjligheter att tillgodose nyanländas behov.⁸¹ Det saknas information om bostadssegregationen påverkar vissa grupper av kvinnor och män mer än andra, till exempel om de som bor i segregerade områden också är de som i lägre utsträckning har en sysselsättning och därmed har dubbla hinder för att etablera sig.

⁷⁹ Riksrevisionen (2014). Att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens- Rätt insats i rätt tid?

⁸⁰ Riksrevisionen (2014). Att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens- Rätt insats i rätt tid?

⁸¹ Länsstyrelsen i Stockholms län (2016). Bosättning av nyanlända – Utmaningar och möjligheter i Stockholms län.

Nyanlända och asylsökande kvinnor och män

Om statistik över nyanlända och asylsökande

För att få en nulägesbild över grupperna nyanlända och asylsökande behövs statistik som beskriver just dessa två grupper. Migrationsverket har öppet tillgänglig data om grupperna asylsökande som är inskrivna i mottagnings-systemet samt kommunmottagna, det vill säga asylsökande som fått uppehållstillstånd och tagits emot i en kommun. En stor del av statistiken finns öppet på hemsidan, som till exempel hur många nyanlända varje kommun har tagit emot och hur många som är inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem. Den statistik som finns på hemsidan ger information om hur många kvinnor och män som är inskrivna i mottagningssystemet (asylsökande) och hur många av dessa som bor i eget boende (EBO) respektive anläggningsboende (ABO) i varje kommun. Statistiken är könsuppdelad per kommun. Det går även att få information om hur många kvinnor och män som bor i länet i EBO respektive ABO av de kommunmottagna (nyanlända). Denna statistik finns könsuppdelad på länsnivå men inte per kommunnivå. Sådan statistik finns dock hos Migrationsverket och går att få tillgång till vid förfrågan.

Arbetsförmedlingen har även i skrivande stund statistik över antalet nyanlända som ska anvisas till länen/kommunerna. Kommunerna har ansvar för att ordna boende för de nyanlända som anvisas till kommunen.⁸²

Arbetsförmedlingen har statistik över hur många som ska anvisas men statistiken är inte könsuppdelad. Anvisningsstatistiken är heller inte offentlig men går att få fram från Arbetsförmedlingen. Detaljerad information om de anvisade på individnivå får kommunerna i direkt kontakt med Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen har också statistik om gruppen nyanlända som ingår i etableringsuppdraget. Här är en hel del av statistiken inte öppen och tillgänglig, men könsuppdelad data om etableringsuppdraget finns att få via kontakt med Arbetsförmedlingen.

Skolverket tillsammans med SCB sammanställer statistik om elever och kursdeltagare i svenska för invandrare, sfi, som kan ge viss information om gruppen nyanlända. Dock finns statistik särskilt för Stockholms län endast tillgängligt genom en beställning till SCB som kräver betalning, varför denna statistik inte finns med i rapporten.

Kvinnor och män som grupper har inte enhetliga och gemensamma egenskaper och erfarenheter, och ett hinder för sammanställning av den öppet

⁸² Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning ("bosättningslagen")

tillgängliga statistiken är att det sällan görs en åtskillnad mellan en utkomst X och skillnader mellan kvinnor respektive mellan män. Detta behövs för att kunna avgöra om en könsuppdelning är en relevant uppdelning eller om brist på lika villkor och möjligheter skiljer sig på andra grunder eller på grund av kön i kombination med andra faktorer.

SCB har i uppdrag att redovisa registerstatistik för integration i syfte att belysa utvecklingen inom integrationsområdet. Denna statistik är könsuppdelad men i de öppna tabellerna saknas det en möjlighet att samköra relevanta variabler som till exempel ”skäl till invandring” och ”vistelsetid” för att utifrån detta se till exempel skillnaden mellan kvinnors och mäns sysselsättning. Gruppen *nyanlända* går med andra ord inte att få information om eftersom det bland de som har flykting som skäl till invandring även ingår de som kom för flera år sedan, och bland de som har en vistelsetid som är kortare än två år ingår även bland annat arbetskraftsinvandrare. Vad gäller skäl till invandring går det inte att se en skillnad mellan skyddsbehövande och deras anhöriga.

Även om SCB:s variabel *vistelsetid* kan ge en indikation på förändring över tid i landet följer den inte samma människor över tid, samtidigt som behoven påverkas av *när* en kommer till Sverige och hur flyktingsituationen ser ut då.

Statistik som hade varit relevant för att beskriva de olika förutsättningarna olika grupper av kvinnor respektive män har, är bland annat genom information om utbildningsnivån bland asylsökande och exempelvis medborgarskap. Migrationsverket samlar inte systematiskt in sådan information om asylsökande vilket gör det svårt att karaktärisera gruppen som söker asyl i Sverige annat än utifrån variablerna kön, ålder eller medborgarskap. Faktorer som utbildnings- och yrkesbakgrund påverkar även vilka insatser som behövs och kan sättas in för de individer som får uppehållstillstånd. I och med att det inte görs systematiska kartläggningar om gruppen asylsökande är kunskapen om de individer som söker asyl begränsad. De som sökte asyl hösten 2015 väntar till stor del fortfarande på besked om sina asylansökningar under 2016. Under väntetiden skulle de asylsökande kunna få adekvata insatser om mer information om deras bakgrund fanns att tillgå.

Flyktingsituationen i fokus

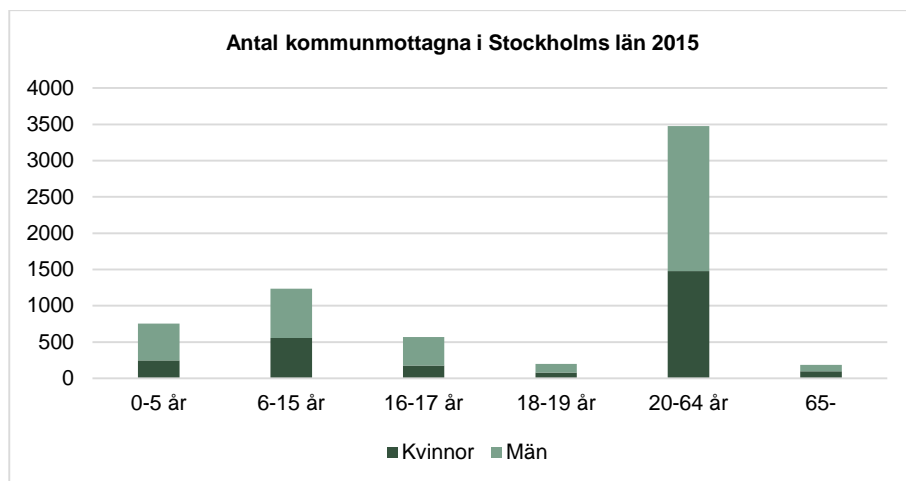
I detta avsnitt presenteras statistik från Migrationsverket över dels asylsökande som beviljats uppehållstillstånd och blivit kommunmottagna i Stockholms län och dels asylsökande som är inskrivna i mottagnings-systemet i Stockholms län.⁸³

Statistik över kommunmottagna

Statistiken som presenteras i detta avsnitt avser nyanlända kommunmottagna Stockholms län, det vill säga utländska medborgare som beviljats uppehålls-

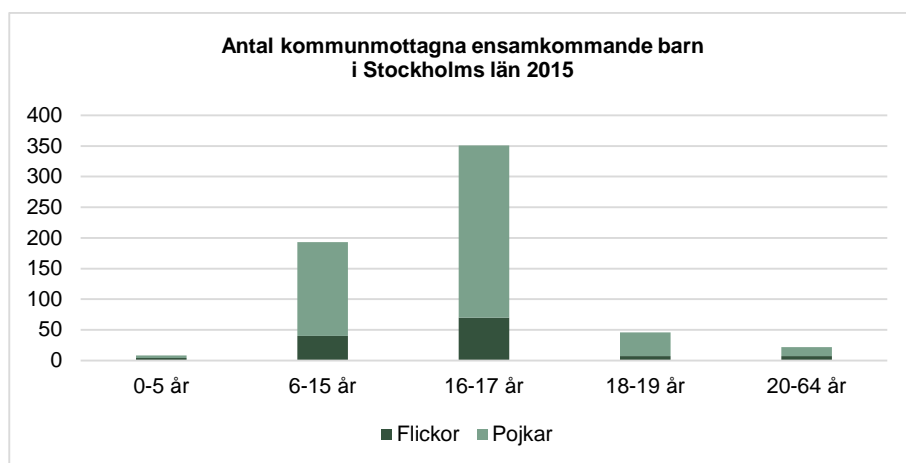
⁸³ Nyanlända kommunmottagna som omfattas av förordningen (2010:1122) om statlig ersättning (Migrationsverket) –2015 och 2016 1 juni.

tillstånd som flyktingar, skyddsbehövande, på grund av synnerligen ömmande omständigheter eller som anhöriga. Dessa uppgifter publiceras av Migrationsverket och fanns när denna rapport skrevs tillgängliga för perioden fram till och med april 2016.⁸⁴

Under 2015 togs totalt 6 181 nyanlända kvinnor och män emot av de 26 kommunerna i Stockholms län. Av dessa var cirka 43 procent (2 633) kvinnor. Medan antalet män överstiger antalet kvinnor i samtliga ålderskategorier, ser åldersfördelningen ungefär lika ut för kvinnor och män. Samma förhållande gäller även för riket som helhet.

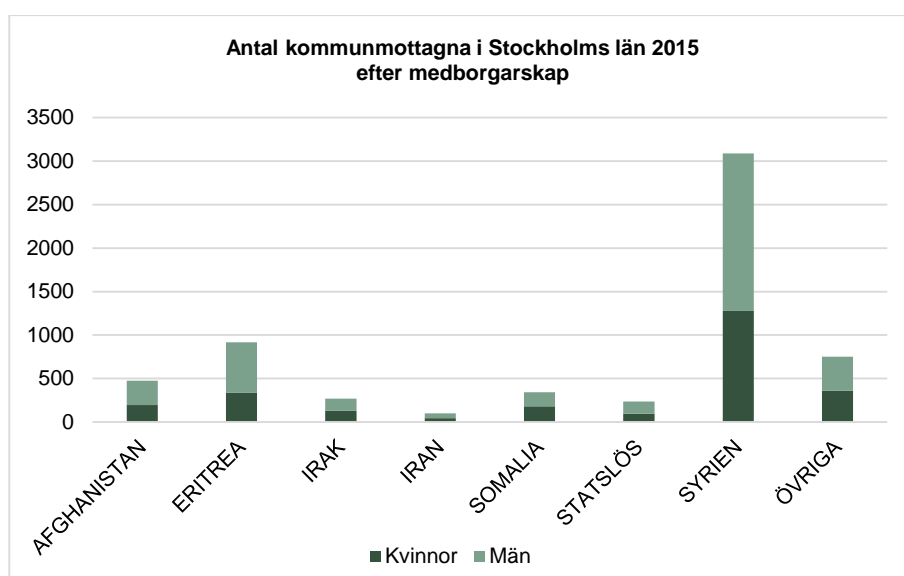
Under 2016 års första kvartal har 2 130 personer mottagits av kommunerna i Stockholms län, ett antal som överstiger ett genomsnittligt kvartal under 2015. Av dessa var 862 kvinnor (40 procent), det vill säga en något mer ojämn könsfördelning jämfört med 2015.

⁸⁴ Figuren nedan visar i första hand uppgifter från 2015 för att möjliggöra jämförelser med tidigare år samt med riket som helhet.

I figuren ovan visas antalet kommunmottagna ensamkommande barn i Stockholms län under 2015, som uppgick till totalt 621 individer.⁸⁵ Bland de ensamkommande är andelen pojkar ännu större i förhållande till flickor än i gruppen kommunmottagna som helhet. 79 procent av de ensamkommande barnen i Stockholms län 2015 var pojkar, och 21 procent var flickor. Fördelningen mellan de olika åldersgrupperna är dock relativt jämn för flickor och pojkar; endast i gruppen 16-17 år är pojkar något överrepresenterade.

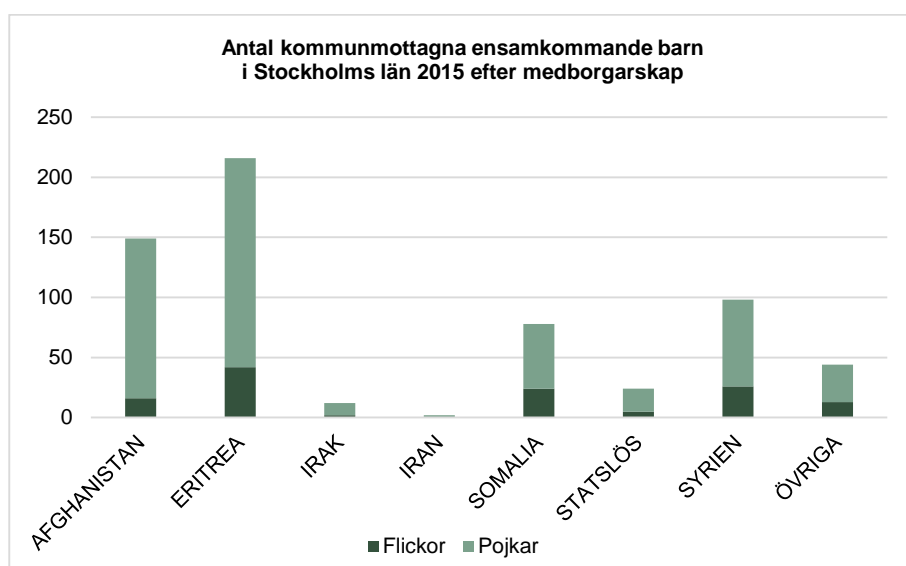
Under 2016 fram till och med april blev 279 ensamkommande barn kommunmottagna i Stockholms län, med motsvarande könsfördelning som under 2015.

De största medborgarskapsgrupperna bland kommunmottagna 2015 visas i figuren ovan, uppdelat på kön. Syrien var överlägset den största gruppen, där 50 procent av de kommunmottagna i Stockholms län hade syriskt medborgarskap. Medan antalet män var större i alla medborgarskapsgrupper undantaget Somalia, var den relativa fördelningen ungefär lika i samtliga grupper. Jämfört med riket var fördelningen mellan de olika medborgarskapsgrupperna i stort densamma, med undantag för gruppen statslösa. I Stockholms län var 4 procent av de kommunmottagna 2015 statslösa, medan motsvarande andel i riket var 10 procent.

Fördelningen mellan de olika medborgarskapsgrupperna var under första kvartalet 2016 i stort sett oförändrad jämfört med 2015; Syrien fortsatte att vara den överlägset största gruppen bland kommunmottagna, följt av Eritrea och Afghanistan.

⁸⁵ I statistiken över ensamkommande barn finns även individer över 18 år. Detta är främst personer som har beslut om fortsatt vård efter att ha kommit som ensamkommande, men det kan även förekomma att det finns med andra personer som har/haft god man tillförordnad av andra skäl.

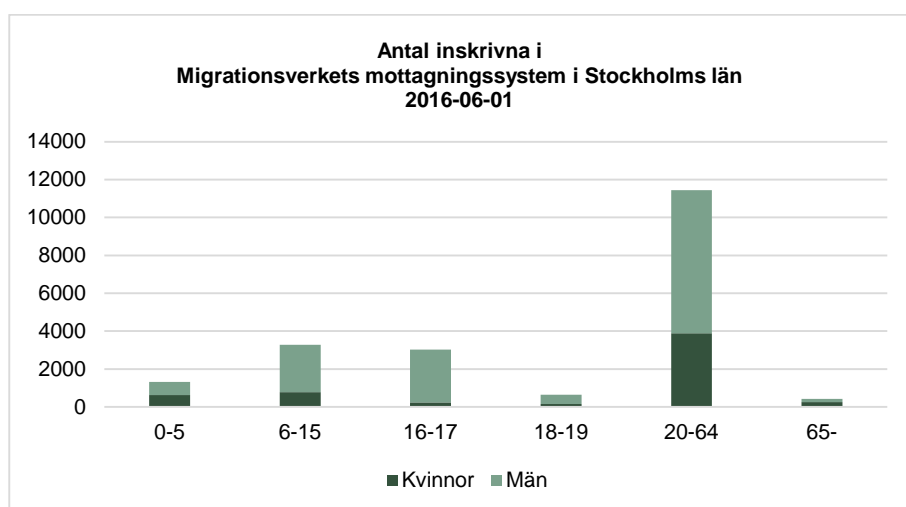

Vad gäller kommunmottagna ensamkommande barn i Stockholms län, är det istället Eritrea (216 barn), följt av Afghanistan (149 barn) som var de största medborgarskapsgrupperna 2015. Jämfört med resten av riket är fördelningen av ensamkommande barn från de olika medborgarskapsgrupperna representativ, med några undantag. Ensamkommande barn med eritreanskt medborgarskap var överrepresenterade i Stockholms län, medan barn med syriskt medborgarskap var underrepresenterade. Bland ensamkommande i Stockholms län var 35 procent från Eritrea, jämfört med 26 procent i hela riket. Sexton procent av de ensamkommande barnen i Stockholms län hade syriskt medborgarskap, jämfört med 23 procent för hela Sverige.

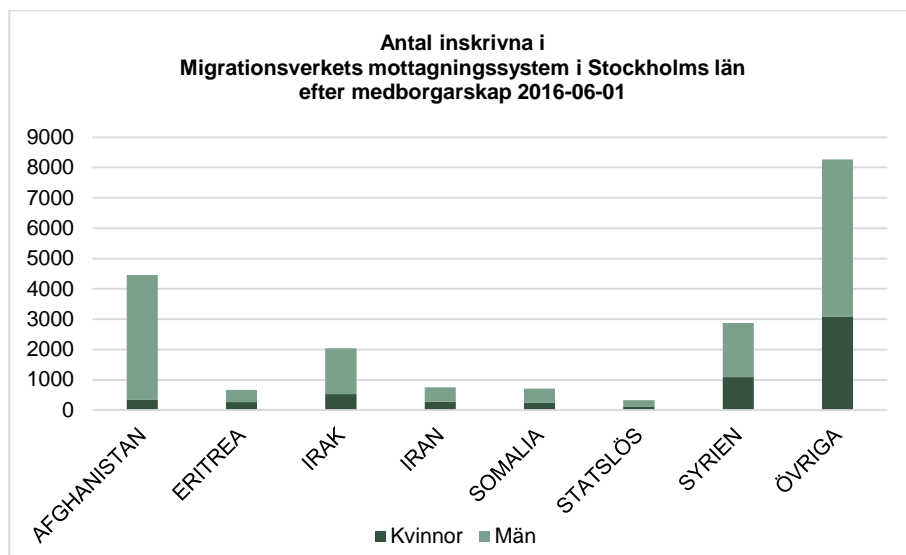
Under 2016 fram till och med april var det också gruppen från Eritrea som var den största medborgarskapsgruppen bland kommunmottagna ensamkommande barn i Stockholms län (92 barn), följt av Afghanistan (82 barn). Det var även fler från Somalia (41 barn) jämfört med Syrien (29 barn).

Statistik över inskrivna i mottagningssystemet

I detta avsnitt presenteras statistik om personer som 1 juni 2016 var inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem i Stockholms län, det vill säga personer som sökt om asyl. Även personer som fått beviljat uppehållstillstånd kan finnas kvar i mottagningssystemet i väntan på en kommunanvisning, till följd av bland annat svårigheter att hitta boende. I juni 2016 var det 5 procent av de inskrivna (941 personer) i Stockholms län som hade fått beviljade uppehållstillstånd. Sex procent av kvinnorna i mottagningssystemet hade fått uppehållstillstånd, medan andelen män var något mindre (4 procent).

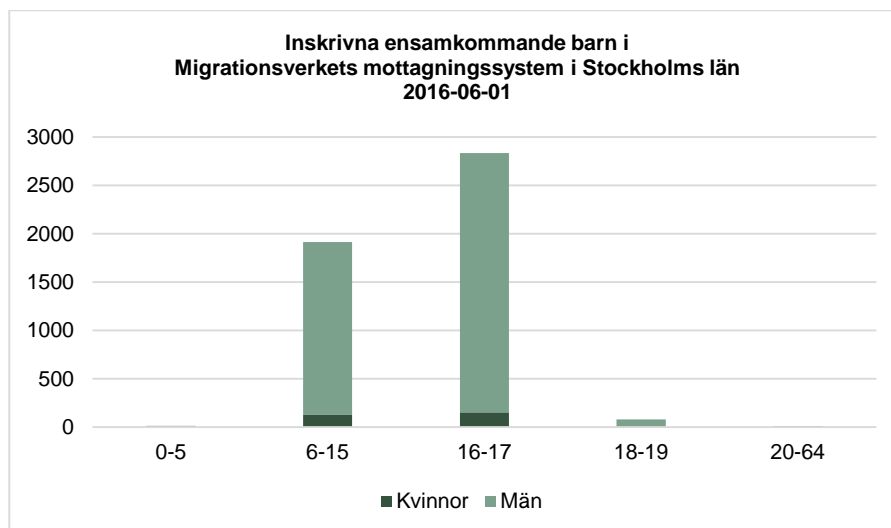

Figuren ovan visar åldersfördelningen bland inskrivna asylsökande kvinnor och män i Migrationsverkets mottagningssystem i Stockholms län i juni 2016. Totalt var 20 110 personer inskrivna den 1 juni 2016, varav 5 934 var kvinnor (30 procent); en mer ojämn könsfördelning jämfört med kommunmottagna i Stockholms län både 2015 och 2016. 7 613, eller 38 procent, var under 18 år (motsvarande andel i riket var 40 procent).

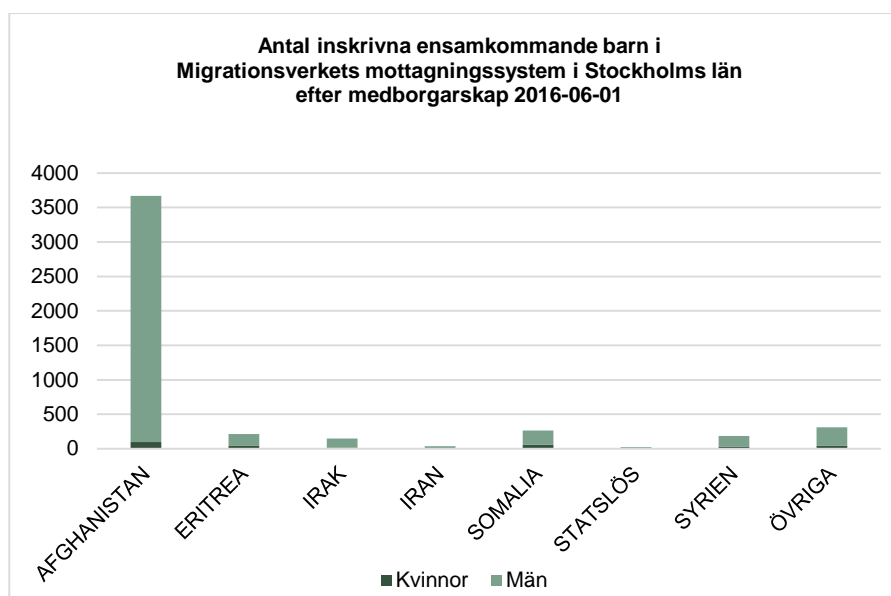

Vad gäller medborgarskap bland de inskrivna asylsökande i Stockholms län var den enskilt största gruppen från Afghanistan (22 procent), följt av Syrien (14 procent). Andelen från Afghanistan var representativ för riket, medan andelen från Syrien var underrepresenterad i Stockholms län. I riket som helhet var 29 procent av de inskrivna från Syrien. Tittar man på inskrivna i

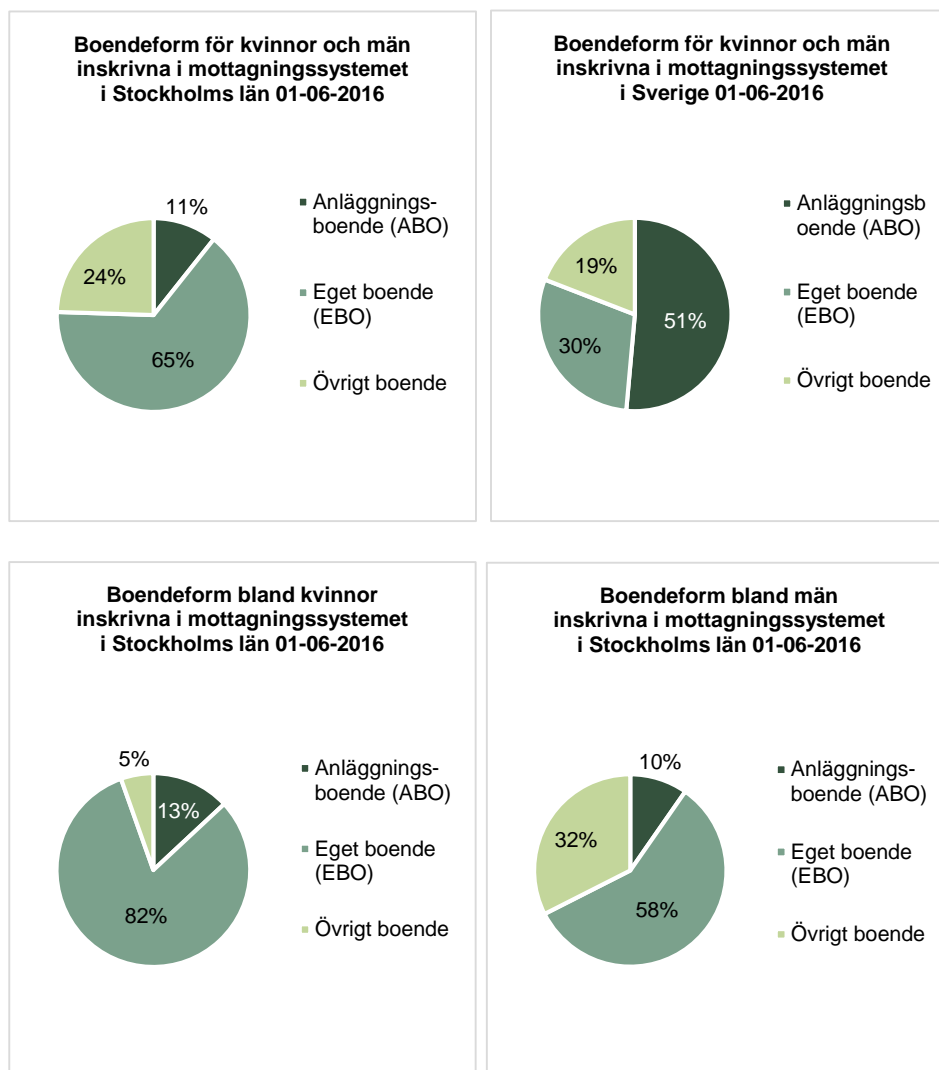
Stockholms län förutom ensamkommande barn, blir andelen från Syrien något större (17 procent), och andelen från Afghanistan betydligt mindre (5 procent).

Den 1 juni 2016 var 4 854 ensamkommande barn inskrivna i mottagningssystemet i Stockholms län. Av dessa var 94 procent pojkar. Åldersfördelningen i figuren ovan visar att nästan samtliga ensamkommande barn var mellan 6-17 år. 58 procent av de ensamkommande barnen var 16-17 år gamla.

Bland dessa var afghanska pojkar den enskilt största gruppen; de utgjorde 74 procent av de ensamkommande barnen totalt, vilket ungefär motsvarar andelen i riket som helhet. Endast 12 procent (594 personer) av de ensamkommande barnen i Stockholms län var flickor. Jämfört med de ensamkommande barnen som 2015 var kommunmottagna i Stockholms län är alltså andelen med afghanskt medborgarskap betydligt större bland de som var inskrivna i juni 2016.

De två övre figurerna visar fördelningen mellan olika boendeformer för kvinnor och män i Stockholms län respektive för riket som helhet den 1 juni 2016.⁸⁶ De visar att eget boende (EBO) var betydligt vanligare förekommande i Stockholms län jämfört med riket som helhet, där anläggningsboende (ABO) var den vanligaste boendeformen. Övrigt boende var ungefär lika vanligt i Stockholms län som i resten av riket.

⁸⁶ Statistiken för riket finns inte könsuppdelad.

De två nedre figurerna visar fördelningen mellan olika boendeformer för kvinnor respektive män inskrivna i mottagningssystemet i Stockholms län den 1 juni 2016. Medan EBO var den vanligaste boendeformer för både kvinnor och män, var den betydligt vanligare bland kvinnor. ABO var ungefär lika vanligt för kvinnor och män, medan större andel av männen hade så kallat övrigt boende.⁸⁷

Några av kommunerna i Stockholms län har en betydligt högre andel asylsökande i EBO jämfört med andelen i Stockholms län som helhet. I Södertälje kommun bodde 91 procent av de inskrivna i EBO, och motsvarande siffra i Botkyrka kommun var 81 procent. Många av kommunerna i Stockholms län, 17 av 26, hade inga personer i ABO, vilket sticker ut i jämförelse med resten av riket.

Etableringsuppdraget

I detta avsnitt presenteras uppgifter från Arbetsförmedlingen rörande personer inskrivna i etableringsuppdraget.⁸⁸ Etableringsuppdraget omfattar personer som har fyllt 20 men ännu inte 65 år och har uppehållstillstånd som flykting, kvotflykting, skyddsbehövande eller är anhörig till någon av dessa. Personer som har fyllt 18 men inte 20 år och saknar föräldrar i Sverige har också rätt till etableringsinsatser.⁸⁹

Den 30 april 2016 var totalt 5626 personer inskrivna i etableringsuppdraget hos Arbetsförmedlingen i Stockholms län. Av dessa var 2 479 kvinnor (44 procent). Könsfördelningen i hela landet var ungefär densamma med 42 procent kvinnor.

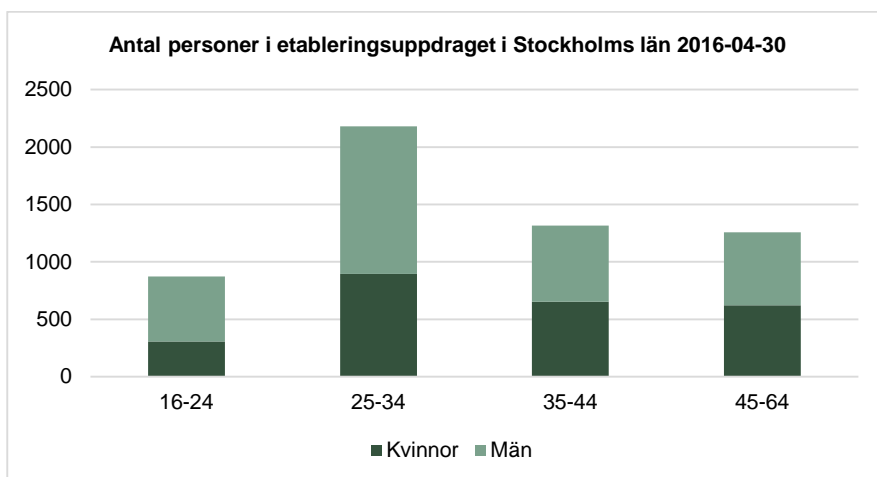
Ålder och utbildningsnivå inom etableringsuppdraget

Åldersfördelningen bland kvinnor och män i etableringsuppdraget i Stockholms län visar att det finns en viss övervikt av män i de två yngre ålderskategorierna, medan större andel kvinnor än män finns i de två äldre ålderskategorierna.

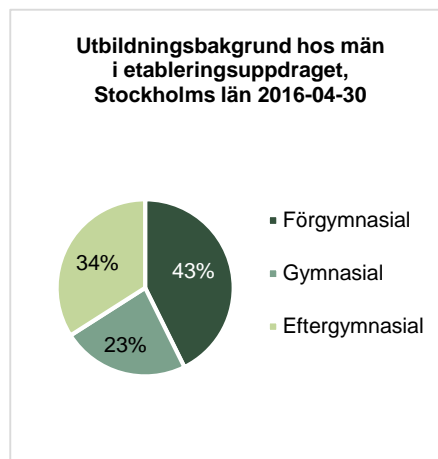
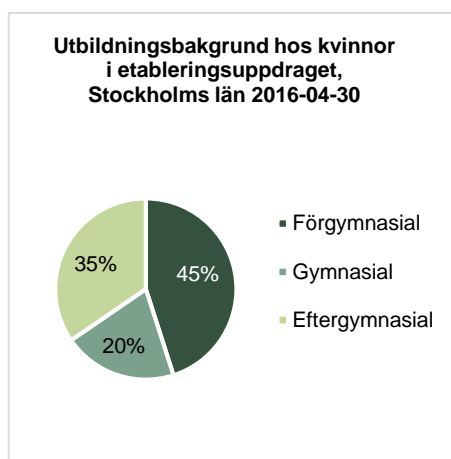
⁸⁷ Den största andelen i övrigt boende är ensamkommande barn, där kommunerna har ansvar för att ordna boende.

⁸⁸ Arbetsförmedlingen, Arbetsökande i Etableringsuppdraget i Stockholms län, 2016-04-30 samt 2016-05-31.

⁸⁹ Arbetsförmedlingen, Så arbetar vi med etableringsuppdraget. <http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Om-Arbetsformedlingen/Etablering-av-nyanlanda/Om-etableringsuppdraget.html>

Utbildningsnivån hos personer i etableringsuppdraget i Stockholms län visas i figurerna nedan, där förgymnasial utbildning är den lägsta nivån, följt av gymnasial och eftergymnasial utbildning, som är den högsta nivån. Utbildningsnivån var i stort likvärdig för kvinnor och män. Jämfört med hela riket är utbildningsnivån bland personer i etableringsuppdraget i Stockholms län något högre. Medan 35 procent av kvinnorna i Stockholms län hade eftergymnasial utbildning var motsvarande andel för hela landet 28 procent. 34 procent av männen i Stockholms län hade eftergymnasial utbildning jämfört med 32 procent i landet.

Insatser inom etableringsuppdraget

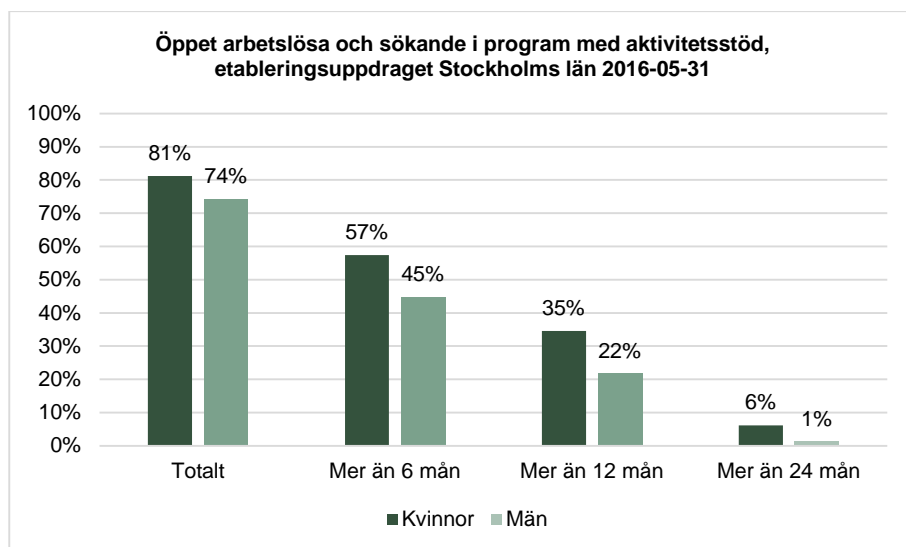
I tabellen nedan visas insatser för de 5 728 personer (2 521 kvinnor och 3 207 män) som var arbetssökande inom etableringsuppdraget i Stockholms län den 31 maj 2016. De öppet arbetslösa är arbetssökande som inte har arbete och inte heller deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. I den kategorin återfinns alltså en större andel av de arbetssökande kvinnorna än av männen. Tabellen visar även de olika insatser som ingår under program med aktivitetsstöd, där man kan se att en större andel män än kvinnor är i arbetsmarknadsutbildning och arbetspraktik, medan en större andel kvinnor får förberedande insatser. Det kan även noteras att en större andel män både har arbete med stöd (oftast så kallade instegsjobb), och nystartsjobb. Övriga inskrivna är samtliga arbetssökande med förhinder, som större andel kvinnor än män har.

Tabell 1. Insatser för kvinnor och män i etableringsuppdraget i Stockholms län 2016-05-31. Källa: Arbetsförmedlingen.

	Kvinnor	Andel kvinnor	Män	Andel män
Öppet arbetslösa	1 483	59%	1 743	54%
I program med aktivitetsstöd	563	22%	638	20%
Varav arbetsmarknadsutbildning	35	1%	96	3%
Varav arbetspraktik	70	3%	134	4%
Varav arbetsträning med handledare	54	2%	32	1%
Varav arbetsträning inom praktiskt basår	2	0%	2	0%
Varav stöd till start av näringsverksamhet	-	0%	3	0%
Varav ungdomsinsatser	1	0%	-	0%
Varav förberedande insatser	384	15%	355	11%
Varav projekt med arbetsmarknads- politisk inriktning	16	1%	15	0%
Varav jobb- och utvecklingsgarantin	1	0%	1	0%
Arbete utan stöd	35	1%	101	3%
Arbete med stöd	61	2%	304	9%
Övriga inskrivna	283	11%	81	3%
Nystartsjobb	96	4%	340	11%
Totalt	2 521	44%	3 207	56%

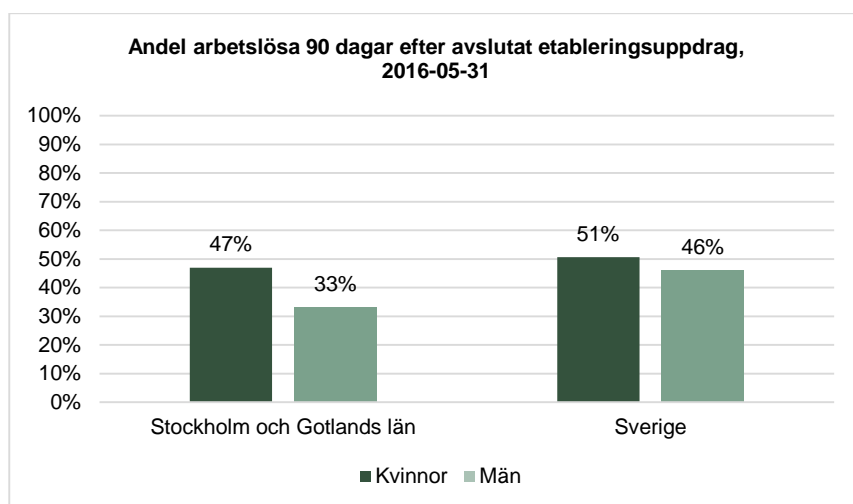
För de inom etableringsuppdraget som är öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd finns uppgifter på hur många som varit det i mer än sex, tolv respektive 24 månader. Med andra ord visar detta hur länge en har varit *utan arbete* inom ramen för etableringsuppdraget. I denna kategori finns totalt sett en större andel av kvinnorna (81 procent av alla kvinnor i etableringsuppdraget) än männen (74 procent). I figuren nedan visas hur stor andel av dessa som varit utan arbete mer än sex, tolv, respektive 24 månader. Notera att den första kategorin inkluderar de två senare, osv. Figuren visar

att skillnaden mellan kvinnor och män är större bland de som varit utan arbete sex och tolv månader, där kvinnor är överrepresenterade.

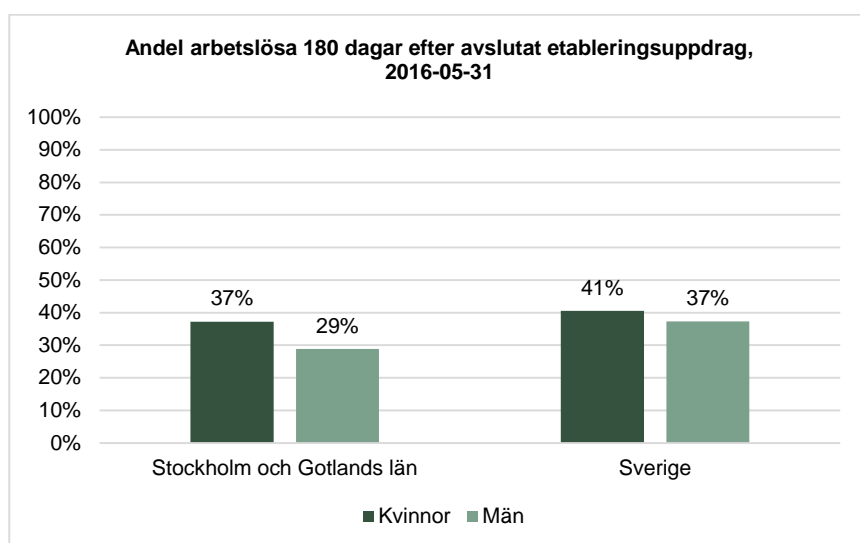

Efter avslutat etableringsuppdrag

I figurerna nedan visas arbetslöshetsgraden bland kvinnor och män 90 respektive 180 dagar efter avslutat etableringsuppdrag.

90 dagar efter avslutat etableringsuppdrag var 47 procent av kvinnorna och 33 procent av männen i Stockholms och Gotlands län arbetslösa, medan motsvarande andelar i riket som helhet var högre, särskilt för män. Samtidigt var skillnaden mellan män och kvinnor betydligt större i Stockholm och Gotlands län.

180 dagar efter avslutat etableringsuppdrag var arbetslösheten lägre jämfört med gruppen som var 90 dagar efter etableringsuppdraget. I Stockholm och Gotland var arbetslösheten för män nere på 29 procent medan 37 procent av kvinnorna var arbetslösa. Arbetslösheten var även här högre om man tittar på riket som helhet. Även här var skillnaden mellan kvinnor och män större i Stockholm och Gotlands län jämfört med i hela landet.

Svenska för invandrare

Nedan presenteras statistik från Skolverket gällande utbildning i svenska för invandrare (sfi) år 2015. Sfi erbjuds samtliga folkbokförda personer i Sverige över 16 år som saknar grundläggande kunskaper i svenska språket; med andra ord inte enbart personer som fått uppehållstillstånd som flykting, kvotflykting, skyddsbehövande eller som anhörig till någon av dessa.⁹⁰

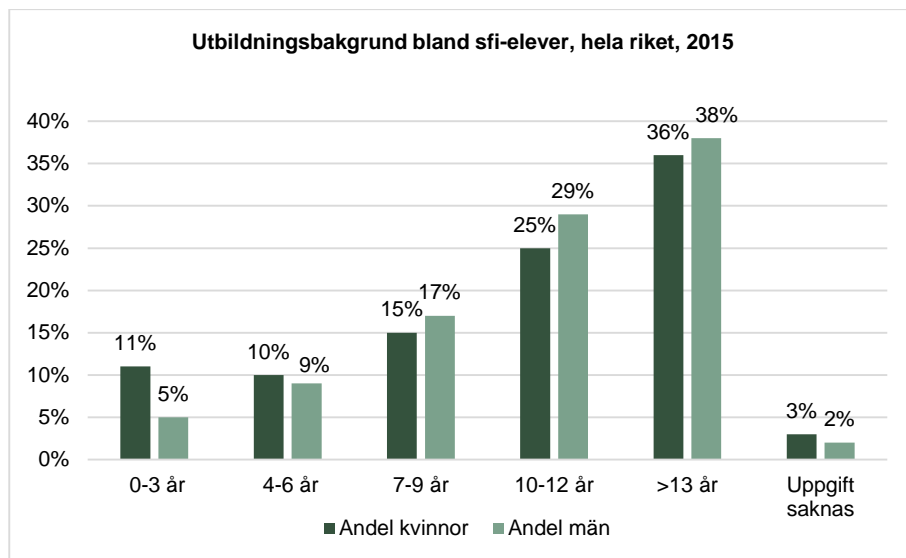
År 2015 deltog totalt 138 386 elever i sfi i hela Sverige. Av dessa var 52 procent kvinnor och 48 procent män. Samma år deltog 37 984 elever i sfi i Stockholms län, varav 57 procent var kvinnor och 43 procent var män. Andelen kvinnor var alltså högre i Stockholms län jämfört med resten av riket.

Utbildningsbakgrund

I tabellen nedan visas utbildningslängden hos de kvinnor och män som 2015 var elever inom sfi. Statistiken visar att kvinnor inom sfi generellt har kortare utbildning än män, en större andel av kvinnorna återfinns bland de med utbildning kortare än sex år, medan en större andel av männen återfinns bland de som har mer än sju års utbildning.

⁹⁰ Skolverket (2016). Elever och studieresultat i utbildning i svenska för invandrare 2015. PM 2016-06-23. Statistiken baseras på uppgifter insamlade två gånger per år av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Skolverket, och är del av Sveriges officiella statistik. Elever definieras i detta sammanhang som en person som har studerat en eller flera kurser under året. Medan det är kommunerna som är huvudmän för sfi, kan de uppdraga åt andra att anordna utbildningen på entreprenad.

Statistik särskilt för Stockholms län gällande sfi går endast att få fram genom särskild beställning, varför dessa uppgifter endast redovisas här för hela riket.

Analys och slutsatser

Följande avsnitt inleds med en kritisk diskussion kring kunskapsläget; hur mycket vet vi, och var finns luckor i statistik och kunskap om nyanländas behov, efter kön? Därefter sammanfattas nuläget utifrån den kunskapsöversikt och sammanställning av befintlig statistik som presenterats ovan, vartefter en diskussion om vilka slutsatser vi kan dra vad gäller behov bland olika grupper av nyanlända samt i mötet mellan individen och samhället följer. Till sist ges förslag på utvecklingsområden utifrån dessa behov.

Hur mycket vet vi?

Denna rapport har utgått från ett intersektionellt perspektiv, där maktrelationer mellan olika indelningar av en befolkning beror av varandra, och därför inte går att isolera. Detta uppdrag är begränsat i omfattning och brister i kunskapsläget och avsaknad av öppet tillgänglig statistik, innebär att denna rapport ger en begränsad bild av nyanländas behov utifrån ett intersektionellt jämställdhetsperspektiv. Vi kan däremot peka på luckor i den befintliga statistiken och i kunskapsläget i stort.

Medan all statistik som presenterats i rapporten har varit könsuppdelad, har det inte alltid varit möjligt att utifrån kön göra vidare uppdelningar i olika kombinationer av utbildningsnivå, ålder och medborgarskap. Som exempel kan nämnas den statistik vi fått tillgång till från Arbetsförmedlingen, utifrån vilken det inte har gått att korstabellera kön, utbildningsnivå och typ av insats eller arbetslöshet. Medborgarskap är inte en tillgänglig variabel i Arbetsförmedlingens statistik, vilket är en brist då det är en avgörande komponent i heterogeniteten inom gruppen nyanlända. Andra variabler som kan tänkas bära relevans men som vi inte har haft uppgifter om är till exempel civilstånd och eventuell sysselsättning i hemlandet.

Det finns även brister i kunskapsläget vad gäller specifika behov och förutsättningar för olika grupper av nyanlända. Aktuella utredningar, rapporter och forskning som berör skillnader mellan nyanlända kvinnor och män finns inom vissa områden, men jämställdhet har inte behandlats inom områden som hälsa, samhällsinformation och boendesituation, då informationen utifrån ett jämställdhetsperspektiv är bristfällig.

Nuläget

I Stockholms län såväl som i resten av riket är män överrepresenterade både bland kommunmottagna nyanlända under förra året samt bland de inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem i juni 2016. Könsfördelningen var mer ojämn bland de inskrivna i mottagningssystemet i Stockholms län, där endast 30 procent var kvinnor. Detta kan tyda på att överrepresentationen av män

ökar bland de nyanlända, men det är samtidigt viktigt att notera att de som är inskrivna i mottagningssystemet i Stockholms län efter beviljat uppehållstillstånd kan bli kommunmottagna, eller välja att bosätta sig, varsomhelst i landet.

Vad gäller ursprungsland var Syrien det vanligaste medborgarskapet bland kommunmottagna i Stockholms län 2015, medan Afghanistan var det vanligaste ursprunget för inskrivna i mottagningssystemet i länet i juni i år. De allra flesta av personerna i mottagningssystemet från Afghanistan var ensamkommande barn.

Bland kommunmottagna ensamkommande barn i Stockholms län 2015 var pojkar mer överrepresenterade än bland kommunmottagna totalt. Detta gällde även för ensamkommande inskrivna i mottagningssystemet, där endast 12 procent var flickor. Eritrea var det vanligaste ursprungslandet för ensamkommande kommunmottagna, medan flest var från Afghanistan bland de i mottagningssystemet. Bland kommunmottagna var pojkar överrepresenterade bland de med afghanskt medborgarskap, medan flickor var överrepresenterade bland de med somaliskt och syriskt ursprung.

Den största gruppen ensamkommande barn i Stockholms län, både bland inskrivna i mottagningssystemet och bland kommunmottagna, var pojkar i åldern 16-17. Just ensamkommande barn i denna åldersgrupp har av Kommunförbundet i Stockholms län (KSL) pekats ut som en riskgrupp som behöver särskilda insatser, då de efter 18-årsdagen inte längre har rätt till vissa insatser från socialtjänsten. Samtidigt har forskning visat att ensamkommande barn, särskilt pojkar boende i Stockholms län, tenderar att arbeta i större utsträckning och ha högre löner än barn i familjer som kommit från samma länder.

Utbildningsnivå är en av de faktorer som påverkar förvärvsfrekvens. Statistiken visar att skillnaden mellan kvinnor och män vad gäller utbildningsbakgrund inom etableringsuppdraget i Stockholms län är marginell. Däremot är utbildningsnivån generellt något högre bland nyanlända i Stockholms län än i resten av landet. Samtidigt visar SCB:s långtidsstudier att förvärvsfrekvensen hos utrikes födda kvinnor är högst bland de med förgymnasial utbildning, medan förvärvsfrekvensen hos utrikes födda män är högst bland de med eftergymnasial utbildning.

Stockholms län sticker ut jämfört med resten av landet vad gäller boendeform för asylsökande inom mottagningssystemet. I länet är det en stor andel som bor i eget boende, EBO. Särskilt i vissa kommuner, som Södertälje och Botkyrka, är det stora andelar som bor i EBO. Statistiken visar även att EBO var betydligt vanligare bland kvinnor i Stockholms län. Detta kan ha konsekvenser särskilt för kvinnors etablering, då flera rapporter pekar på att asylsökande i EBO riskerar social exkludering i större utsträckning än de som bor i ABO.

Andelen öppet arbetslösa och inskrivna i program med aktivitetsstöd inom etableringsuppdraget, det vill säga de som ännu inte har arbete, är större för kvinnor än män i Stockholms län. Bland dem inom etableringsuppdraget som varit utan arbete mer än sex respektive tolv månader är skillnaden mellan kvinnor och män än större.

Arbetslösheten efter avslutat etableringsuppdrag minskar med tiden, men däremot är skillnaderna mellan män och kvinnor mer än dubbelt så stora 90 dagar efter avslutat etableringsuppdrag, för att sedan minska igen 180 dagar efter avslutat etableringsuppdrag. OECD har också visat att det tar längre tid för kvinnor att komma in på arbetsmarknaden än för män. Samtidigt har forskning visat på att män inom etableringsuppdraget får mer resurser i form av utbildningar, insatser och tid.

Behov

Behov inom olika grupper av nyanlända

Av kunskapsöversikten och statistiken som presenterats i denna rapport kan vissa antaganden göras kring behov hos olika grupper av nyanlända. Det är dock viktigt att notera att dessa behov är just antaganden som behöver undersökas vidare, och att de baseras på generell information om grupper som helhet och därför inte nödvändigtvis motsvarar faktiska förutsättningar och mekanismer som karaktäriserar hela grupperna.

Att en större andel kvinnor än män inskrivna i Migrationsverkets mottagnings-system i Stockholms län bor i EBO kan ha konsekvenser för den framtida etableringen, då flera studier visar att boende i EBO riskerar social exkludering i större utsträckning än boende i ABO. Därutöver pekar våra intervjuer på att tillgången till olika typer av stöd och samhällsinformation inte når boende i EBO i samma utsträckning som de som bor i ABO. Personer som bor i Migrationsverkets anläggningsboenden har enligt dessa intervjuer fler kontakter med myndigheter och även i större utsträckning tillgång till tidiga insatser som Migrationsverket ansvarar för. Med tanke på detta är det nödvändigt att uppmärksamma att kvinnor i Stockholms län är överrepresenterade i EBO och att detta får konsekvenser vad gäller kvinnors tillgång till myndighetskontakter, samhällsinformation och andra tidiga insatser.

Vad gäller ensamkommande barn visar statistiken att en majoritet, både bland kommunmottagna och särskilt bland inskrivna i mottagningsssystemet, är pojkar i åldern 16-17 år. Denna grupp har pekats ut som en riskgrupp, då de efter 18-årsdagen inte längre har rätt till socialtjänstens insatser. Medan de allra flesta är pojkar är det viktigt att inte bortse från ensamkommande flickors eventuella behov; ett område där det saknas fördjupad kunskap.

Vad gäller etableringen på arbetsmarknaden har både tidigare studier och statistiken visat att nyanlända kvinnor tar längre tid att komma i arbete än män. Skillnaden i arbetslöshetsgrad mellan kvinnor och män efter avslutat etableringsuppdrag är även högre i Stockholms län än i resten av riket.

Orsakerna bakom detta behöver undersökas vidare för att kunna vidta rätt åtgärder. Då det inte varit möjligt att titta på variabler som civilstånd, yrkesbakgrund och utbildningsnivå tillsammans med kön och arbetslöshetsgrad har det dock varit svårt att dra slutsatser om detta utifrån statistiken. Ett exempel på förhållanden som kan påverka kvinnors etablering negativt är de köer till barnomsorg som enligt Arbetsförmedlingen leder till ökade ledtider mellan inskrivning och påbörjad samhällsorientering.

Behov i mötet med samhällets institutioner

För att etableringen av nyanlända ska bli framgångsrik krävs också en kritisk analys av samhällets mottagande av nyanlända och av integrationen.

Något som lyfts fram i flera av intervjuerna är behovet av tidiga insatser för personer som väntar på beslut i asylprocessen. Idag sätts många insatser, såsom sfi och etableringsstöd, in efter beviljat uppehållstillstånd. Bristen på insatser för asylsökande tillsammans med långa väntetider skapar en situation där många asylsökande går långa perioder utan sysselsättning. Särskilt under perioder med ett stort antal sökande finns en risk att tidiga insatser sätts åt sidan på grund av bristande resurser i mottagningsystemet, vilket kan ha varit fallet under hösten 2015.

Det finns också indikationer att utbudet av tidiga insatser varierar stort mellan olika anläggningsboenden. Som tidigare konstaterats har de som bor i EBO sannolikt inte samma tillgång till insatser som de i ABO, vilket kan påverka särskilt kvinnor negativt. Länsstyrelserna tar från och med januari 2017 över ansvaret för tidiga insatser för asylsökande, och arbetar just nu med att förbereda detta nya uppdrag. Här finns en möjlighet att, i samverkan med andra myndigheter och med civilsamhället, öka utbudet av relevanta tidiga insatser samt att säkerställa att dessa kommer olika grupper av asylsökande till del.

Vad gäller bemötandet av nyanlända inom etableringsuppdraget finns det forskning som visar på att föreställningar om kvinnor och män påverkar hur etableringshandläggare behandlar de sökande. Kvinnor ses som ”duktiga och drivna”, och därmed kapabla att sköta sig själva. Följden blir att kvinnor särbehandlas och får färre resurser i form av utbildning och andra insatser. Statistiken från etableringsuppdraget i Stockholms län stödjer denna bild. Detta pekar mot ett behov av genusmedvetenhet, eftersom föreställningar om män och kvinnor bland de som möter nyanlända påverkar hur de bemöts och vilka insatser och resurser som ställs till deras förfogande. Det indikerar även att det finns ett behov av kvalitativa studier av samspelet mellan nyanlända och de mötande samhällsinstitutionerna.

Vidare har flera intervjurespondenter även lyft fram samverkan mellan de myndigheter och aktörer som möter nyanlända som ett utvecklingsområde. Detta är relevant både i mottagningskedet, där framförallt Migrationsverket och frivilligorganisationer, men även kommuner, kommer i kontakt med nyanlända asylsökande, och efter besked om uppehållstillstånd där det krävs

samordning mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skatteverket, Migrationsverket och kommuner med flera. Diskussioner om att institutionalisera samarbetet mellan dessa aktörer i Stockholms län pågår men har på olika sätt genomförts i andra regioner.

Utvecklingsområden

Denna rapport har sammanställt aktuell befintlig kunskap och statistik om olika grupper av asylsökande och nyanlända. Utifrån detta har särskilda behov identifierats som kan vara av intresse att undersöka vidare. Nedan sammanfattas förslag på utvecklingsområden utifrån dessa behov:

- **Säkerställ att det finns underlag för att analysera orsaker och samband kopplade till nyanländas behov.** Att sammanställa kunskap om behov hos olika grupper av nyanlända på en strategisk nivå är viktigt för att peka ut den fortsatta riktningen för Länsstyrelsens arbete. Presentationen av den kunskap som finns visar på luckorna, där det finns ett behov av att redovisa fler kombinationer av olika variabler samt vidare undersöka samband bakom olika förhållanden. Det handlar exempelvis om att tillgängliggöra variabler som medborgarskap, civilstånd och sysselsättning i hemlandet i kombination med kön i statistik från bland andra Arbetsförmedlingen och Migrationsverket.
- **Synliggöra gruppen asylsökande och nyanlända flickor och pojkar som kommit med vårdnadshavare**
Barn och unga i familj, både asylsökande och de som blivit kommunmottagna, är en grupp som inte synliggjorts specifikt i denna studie. Behoven inom denna grupp behöver synliggöras ytterligare för att ge förslag på vidare insatser.
- **Uppmärksamma kvinnor och flickors specifika behov.** Män är överrepresenterade bland asylsökande i Sverige, och bland de ensamkommande barnen utgör pojkar en ännu större andel än bland asylsökande totalt. Med detta i åtanke är det vara nödvändigt att ta särskilda åtgärder för att identifiera och tillgodose specifika behov hos olika grupper av kvinnor och flickor, då dessa kanske inte framträder lika tydligt som mäns/pojkers behov. Detta är viktigt för att säkra att olika insatser får likvärdigt och önskat resultat för samtliga målgrupper. Några exempel är att titta på hur faktorer som boendetyper (där vi vet att kvinnor är överrepresenterade i EBO) och utbildningsbakgrund bland kvinnor påverkar hur olika insatser når olika grupper av kvinnor.
- **Särskilda insatser för ensamkommande barn 16-17 år.** Den allra största gruppen ensamkommande barn, både bland asylsökande och kommunmottagna med uppehållstillstånd i Stockholms län är mellan

16-17 år. Denna grupp behöver särskilda insatser i samband med 18-årsdagen då stöd från socialtjänsten upphör efter detta. Behoven inom denna grupp behöver undersökas, särskilt för flickor som är underrepresenterade. Då flickor utgör en liten andel av de ensamkommande barnen kan det vara svårare att upptäcka mönster och identifiera behov hos olika grupper av ensamkommande flickor än pojkar.

- **Kvalitetssäkra tidiga insatser för asylsökande och säkerställ att de är likvärdiga mellan olika boendeformer.** Länsstyrelserna tar 2017 över ansvaret från Migrationsverket för tidiga insatser för asylsökande. Det är inför detta viktigt att titta på hur erbjudandet av tidiga insatser kan bli än mer relevant och tillgängligt för alla oavsett boendeform och kön. Särskilt viktigt i Stockholms län är att titta på hur personer boende i EBO, bland vilka kvinnor är överrepresenterade, kan få tillgång till tidiga insatser i samma utsträckning som personer i anläggningsboenden. Det finns även andra parametrar att ta hänsyn till i utvecklingen av tidiga insatser för asylsökande som ålder, funktionsnedsättning och hälsostatus för att nämna några.
- **Undersök orsaker till att kvinnor tar längre tid att komma in på arbetsmarknaden än män.** Skillnaden i arbetslöshetsgrad mellan kvinnor och män efter avslutat etableringsuppdrag är högre i Stockholms län än i resten av riket. Det är viktigt att identifiera orsakerna som ligger bakom detta samt att erbjuda kvinnor nödvändigt stöd och insatser för att motverka denna skillnad. Exempelvis kan det vara av intresse att titta på om det finns ett samband mellan att vara anhöriginvandrare, bland vilka kvinnor är överrepresenterade, och en längre startsträcka på arbetsmarknaden.
- **Fortsätt att utveckla samarbeten mellan myndigheter och civilsamhällesorganisationer.** Asylsökande och nyanlända kommer i kontakt med ett flertal olika myndigheter och civilsamhällesorganisationer i Sverige. De diskussioner som pågår om att formalisera eller institutionalisera samarbetet mellan dessa aktörer i Stockholms län bör tas vidare. Bland annat har diskussioner om att införa så kallade "one-stop-shops" för nyanlända förts, vilket skulle underlätta den första kontakten med det svenska samhället. Samverkan och samordning mellan de olika kontaktpunkter som finns både för asylsökande i mottagningsskedet och för nyanlända som fått uppehållstillstånd är viktigt för förutsättningarna för etablering.
- **Kunskaphöjande insatser för personal inom mottagandet och etableringen.** Det är viktigt att öka kunskapen bland de som arbetar på alla nivåer av mottagandet och etableringen, om betydelsen av kön och ett intersektionellt och normkritiskt perspektiv för att skapa förutsättningar för att ge nyanlända lika villkor.

Referenser och vidare läsning

Aldén, L. (2014). Företagande bland utrikes födda – en översikt och en policydiskussion.

Arbetsförmedlingen (2014). *Jämställdhetsanalys av två arbetsmarknads-politiska program – Arbetsmarknadsutbildning och arbetspraktik*. Bilaga till Arbetsmarknadsrapport 2014.

Arbetsförmedlingen (2015). *Arbetsförmedlingens återrapporering 2016 – Aktiviteter inom etableringsuppdraget*. Tillgänglig via: <http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Statistik-prognooser/Rapporter/Aterrapporering/2016-05-04-Aktiviteter-inom-etableringsuppdraget-arsrapport-2015.html>

Arbetsförmedlingen (2015). Nettoinvandring, sysselsättning och arbetskraft – utmaningar för morgondagens arbetsmarknad.

Boverket (2008). Asylsökandes eget boende, EBO – en kartläggning.

Boverket (2015). Boendesituation för nyanlända – slutrapport. Rapport 2015:40.

Boverket (2015). Nyanländas boendesituation – delrapport. Rapport 2015:10.

Celikaksoy, Aycan & Wadensjö, Eskil (2015). De ensamkommande flyktingbarnen och den svenska arbetsmarknaden. Rapport 2015:2

Forums asylnätverk (2015). Forum – idéburna organisationer med social inriktning 2015.

Förordning (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Ikonen, Anne-Maria (2015). Perspektiv på etableringsprogrammet, hälsa och välbefinnande – Nyanlända migranternas röster. Tillgänglig via: <http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/manniska-och-samhalle/integration/partnerskap-skane/plattform-for-migration-och-halsa/Pages/plattform-for-migration-och-halsa.aspx>

Kommunerna i Stockholms län (2016). Ensamkommande barn som anvisats till Stockholms län 2015 – Placeringar i länet och landet och boende-kostnader. Tillgänglig via: <http://www.ksl.se/inflyttning-och-delaktighet/publikationer/nyanlanda/rapport-om-ensamkommande-barn->

[som-anvisats-till-stockholms-lan-2015---placeringar-i-lanet-och-landet-och-boendekostnader-160330.html](#)

Kommunerna i Stockholms län (2016). *Stockholmsregionen växer – En beskrivning om utrikes inflyttade till Stockholmsregionen 2015.*

Larsson, Jennie K. (2015). *Integrationen och arbetets marknad.* Atlas.

Länsstyrelsen i Stockholms län (2014). *Strategisk inriktning 2014-2018.*

Länsstyrelsen i Stockholms län (2015). *Stockholm 2016 – Full fart framåt! Rapport 2015:28.*

Länsstyrelsen i Stockholms län (2016). *Bosättning av nyanlända – Utmaningar och möjligheter i Stockholms län. Rapport nummer 2016:12 i Länsstyrelsens rapportserie.*

Länsstyrelsen i Stockholms län (2016). *Länsstyrelsens enkätundersökning om mottagande och etablering av nyanlända. En sammanställning av resultaten för Stockholms län.*

Länsstyrelserna (2016). *Samhällsorientering för nyanlända. Länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2016.* Meddelande nr. 2016:06.

Miklo (2016). *Refugee Review, January-February 2016, An ongoing qualitative study on the situations and intentions of asylum seekers in Sweden.*

Migrationsverket (2016). *Migrationsverket – mitt i världen 2015.* Tillgänglig via: <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Migrationsverket---mitt-i-varlden-2015.html>

Migrationsverket (2016). *Årsredovisning 2015.*

Migrationsverket (2016). *Ändring av rätt till bistånd enligt LMA.* Tillgänglig via: <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nya-lagar-2016/Andring-av-ratt-till-bistand-enligt-LMA.html>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2016). *Samlad och fördjupad bedömning med anledning av flyktingsituationen.*

OECD (2016). *Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Sweden.* OECD Publishing: Paris.

Regeringen (2015). *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020.*

Regeringen (2016). Förordningar om mottagande av nyanlända för bosättning. Tillgänglig via:
<http://www.regeringen.se/artiklar/2016/02/forordningar-om-mottagande-av-nyanlanda-for-bosattning/>

Regeringen (2016). *Förslag om att tillfälligt begränsa möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*. Tillgänglig via:
<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/04/forslag-om-att-tillfalligt-begransa-mojligheten-att-fa-uppehallstillstand-i-sverige>

Regeringen (2016). *Gränskontroller förlängs till november*. Tillgänglig via:
<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/06/granskontroller-forlangs-till-november/>

Regeringen (2016). *Satsningar i vårbudgeten för en effektivare etablering och minskad arbetslöshet*. Tillgänglig via:
<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/04/satsningar-i-varbudgeten-for-en-effektivare-etablering-och-minskad-arbetsloshet/>

Riksrevisionen (2014). *Att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens- Rätt insats i rätt tid?* RIR 2014:11

Riksrevisionen (2015). *Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva?* RIR 2015:17

SCB (2014). *Integration – etablering på arbetsmarknaden*. Integration, Rapport 7

Skolverket (2015). *Redovisning av uppdrag om uppföljning av sysselsättning efter avslutade studier inom kommunal vuxenutbildning och utbildning i svenska för invandrare*.

Skolverket (2016). *Elever och studieresultat i utbildning i svenska för invandrare 2015*. PM 2016-06-23.

Skolverket (2016). *Statistik om utbildning i svenska för invandrare*. Tillgänglig via: <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/utbildning-i-svenska-for-invandrare>.

Socialstyrelsen (2016). *Hälso- och sjukvård och tandvård till asylsökande och nyanlända*. Delrapport 2016.

SOU (2003) *Etablering i Sverige – möjligheter för individ och samhälle*. SOU 2003:75.

SOU (2012). *Med rätt att delta – Nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden*. SOU 2012:69.

SOU (2014). *Inte bara jämställdhet – Intersektionella perspektiv på hinder och möjligheter i arbetslivet*. Forskningsrapport till Delegationen för jämställdhet i arbetslivet. SOU 2014:34.

Sveriges Kommuner och Landsting (2015). Framgångsrik lokal integration – En modell för att följa flyktingar etablering på den lokala arbetsmarknaden. Tillgänglig via: <http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/framgangsrik-lokal-integration.html>

Sveriges Kommuner och Landsting (2016). *Positiv hälsoutveckling för asylsökande och nyanlända*. Rapport till socialdepartementet efter regeringsbeslut S2015/064/FS

Vedin, Ulrika (2015). *I Skuggan av hög arbetslöshet – om flykting- och anhöriginvandrares arbetsmarknadsetablering*. Tillgänglig via: [https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_etablering_i_skuggan_av_hog_arbetsloshet_pdf/\\$File/Etablering_i_skuggan_av_hog_arbetsloshet.pdf](https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_etablering_i_skuggan_av_hog_arbetsloshet_pdf/$File/Etablering_i_skuggan_av_hog_arbetsloshet.pdf)

Bilaga 1.

Statistik fördelat per kommun

Tabell 2. Antal kommunmottagna kvinnor, män och ensamkommande barn per kommun i Stockholms län, 2015. Källa: Migrationsverket.

	Män	Kvinnor	Totalt	Varav ensamkommande barn
Botkyrka	189	251	440	17
Danderyd	26	37	63	5
Ekerö	17	17	34	4
Haninge	59	106	165	38
Huddinge	152	191	343	22
Järfälla	144	177	321	40
Lidingö	26	35	61	7
Nacka	54	82	136	15
Norrtälje	51	79	130	24
Nykvarn	9	16	25	8
Nynäshamn	24	27	51	8
Salem	32	38	70	4
Sigtuna	79	133	212	15
Sollentuna	95	104	199	10
Solna	44	55	99	10
Stockholm	856	1 237	2 093	232
Sundbyberg	115	142	257	12
Södertälje	423	498	921	33
Tyresö	31	44	75	18
Täby	40	49	89	5
Upplands-Bro	44	48	92	17
Upplands-Väsby	63	103	166	39
Vallentuna	3	8	11	4
Vaxholm	3	1	4	4
Värmdö	24	26	50	12
Österåker	30	44	74	11
Summa	2 633	3 548	6 181	614

Tabell 3. Antal personer inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem i Stockholms län 2016-06-01, uppdelat på kommun och boendeform. Källa: Migrationsverket.

	Anläggningsboende (ABO) ⁹¹	Eget boende (EBO)	Övrigt boende	Totalt	Varav ensamkommande barn
Botkyrka	70	1 330	246	1 646	242
Danderyd		19	27	46	27
Ekerö		22	58	80	57
Haninge		637	210	847	209
Huddinge	114	815	279	1 208	269
Järfälla		605	259	864	260
Lidingö		176	82	258	81
Nacka		279	202	481	198
Norrtälje	380	74	193	647	184
Nykvarn		12	40	52	40
Nynäshamn		77	78	155	78
Salem		49	41	90	40
Sigtuna	34	435	175	644	163
Sollentuna	8	307	193	508	185
Solna	188	449	94	731	91
Stockholm	917	5 005	1 745	7 667	1 735
Sundbyberg		583	102	685	101
Södertälje		1 393	131	1 524	126
Tyresö	1	90	88	179	91
Täby	436	102	127	665	129
Upplands-Bro		139	85	224	84
Upplands-Väsby		284	238	522	235
Vallentuna		22	77	99	77
Vaxholm		25	10	35	10
Värmdö		44	55	99	56
Österåker		64	90	154	86
Summa	2 148	13 037	4 925	20 110	4 854

⁹¹ Boende som Migrationsverket erbjuder, normalt en lägenhet i ett hyreshus.

Tabell 4. Arbetsökande i etableringsuppdraget i Stockholms län, fördelat per kommun, 2016-05-31. Källa: Arbetsförmedlingen.

	Arbete	Arbetslösa	Övriga	Totalt
Botkyrka	60	269	25	354
Danderyd				26
Ekerö				19
Haninge	24	130	13	167
Huddinge	30	128	12	170
Järfälla	37	232	11	280
Lidingö				39
Nacka	17	101	13	131
Norrtälje	10	114	7	131
Nykvarn				7
Nynäshamn				30
Salem				29
Sigtuna	32	155	20	207
Sollentuna	26	129	10	165
Solna	11	74	9	94
Stockholm	389	1 639	120	2 148
Sundbyberg	46	226	25	297
Södertälje	198	832	58	1 088
Tyresö	9	29	5	43
Täby				47
Upplands Väsby	14	90	16	120
Upplands-Bro				53
Vallentuna				11
Vaxholm				6
Värdö				27
Österåker				39
Summa	937	4 427	364	5 728

Tabell 5. Arbetssökande i etableringsuppdraget i Stockholms län, fördelat på kommun och utbildningsbakgrund. Källa: Arbetsförmedlingen.⁹²

	Förgymnasial	Gymnasial	Eftergymnasial
Botkyrka	155	89	110
Danderyd	9	7	10
Ekerö	8	7	4
Haninge	73	48	46
Huddinge	81	34	55
Järfälla	140	68	72
Lidingö	17	9	13
Nacka	66	25	40
Norrtälje	61	28	42
Nykvarn			
Nynäshamn	20	5	5
Salem	13	7	9
Sigtuna	109	40	58
Sollentuna	69	33	63
Solna	40	23	31
Stockholm	913	487	748
Sundbyberg	131	62	104
Södertälje	419	220	449
Tyresö	23	3	17
Täby	19	11	17
Upplands Väsby	65	30	25
Upplands-Bro	24	12	17
Vallentuna			
Vaxholm			
Värdö	13	6	8
Österåker	22	5	12
Summa	2 500	1 266	1 962

⁹² För Nykvarn, Vallentuna och Vaxholm har fördelningar inte kunnat göras på grund av för få individer. Även för vissa andra kommuner kan vissa fördelningar inte presenteras.

Länsstyrelsens rapportserie 2016

1. Ensamkommande barn som försvinner – nulägesanalys, avdelningen för tillväxt
2. Vägvalsstyrning för transport av farligt gods – en inriktning mot en regional strategi, avdelningen för samhällsbyggnad
3. Ett steg närmare rökfri skola – förslag till fortsatt lokalt arbete, avdelningen för tillväxt
4. Stödstruktur för samverkan mellan företagsfrämjare och brobyggare för minoritetsgrupper, avdelningen för tillväxt
5. Manual vid misstanke om människohandel – skydd och stöd till människohandelsoffer 2015–2016, avdelningen för tillväxt
6. Elfiske i Stockholms län 2002–2014. Utvärdering av elfiske i 25 kustmynnande vattendrag, avdelningen för miljö.
7. Särskilt skyddsvärda träd i Stockholms län, avdelningen för miljö
8. Inventering av vattenvegetation i Stockholms län 2015, avdelningen för miljö
9. Nationella minoriteter – minoritetspolitikens utveckling 2015, avdelningen för tillväxt
10. Bostadsmarknadsenkäten Stockholms län 2016, avdelningen för samhällsbyggnad
11. Romsk inkludering – Årsrapport 2015, avdelningen för tillväxt
12. Bosättning av nyanlända – utmaningar och möjligheter i Stockholms län, avdelningen för tillväxt
13. Strategi för att motverka våld i nära relationer 2016–2020, avdelningen för tillväxt
14. Kunskap hjälper våldsutsatta äldre – utvärdering av utbildning inom äldreomsorgen, avdelningen för tillväxt
15. Kartläggning av skyddat boende för särskilt utsatta personer, avdelningen för tillväxt
16. Stockholm 2025 – en utbildnings – och arbetsmarknadsprognos, avdelningen för tillväxt
17. Jämställdhet och mänskliga rättigheter – nulägesbeskrivning av kommunernas arbete, avdelningen för tillväxt
18. Läget i länet – bostadsmarknaden i Stockholms län 2016, avdelningen för samhällsbyggnad
19. Regional handlingsplan för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020, avdelningen för landsbygd
20. Förvaltningsplan för stora rovdjur i Stockholms län – förvaltningsperiod 2016–2019, avdelningen för miljö
21. Nyanlända i Stockholm – nuläges- och behovsanalys 2016, avdelningen för tillväxt

Länsstyrelsen arbetar för att Stockholmsregionen ska vara attraktiv att leva, studera, arbeta och utveckla företag i.

*Länsstyrelsen Stockholm
Avdelningen för tillväxt
Telefon: 010-223 10 00
www.lansstyrelsen.se/stockholm*